

Torsdagen den 4 juni

Kl. 12.00–15.03
16.00–16.03

---

§ 1 Justering av protokoll

Protokollen för den 20 och 21 maj justerades.

§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2014/15:615

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:615 Tak för hemtjänstavgifter
av Jeff Ahl (SD)

Interpellationen kommer att besvaras den 22 juni 2015.

Skälet till dröjsmålet är familjeangelägenhet.

Stockholm den 3 juni 2015

Socialdepartementet

Åsa Regnér (S)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditionschef

Interpellation 2014/15:644

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:644 Teckenspråkstolkning via bildtelefon
av Lars-Axel Nordell (KD)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 22 juni 2015.

Skälet till dröjsmålet är att det inte finns tid i kammaren den tidigare
föreslagna dagen.

Stockholm den 2 juni 2015

Näringsdepartementet

Mehmet Kaplan (MP)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

§ 3 Anmälan om faktapromemoria

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2014/15:FPM33 Europeiska säkerhetsagendan *KOM(2015) 185* till justitietsutskottet

§ 4 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Proposition
2014/15:124 till socialförsäkringsutskottet

*Utvärdering av
penningpolitiken för
perioden 2012–2014*

§ 5 Utvärdering av penningpolitiken för perioden 2012–2014

Finansutskottets betänkande 2014/15:FiU24
Utvärdering av penningpolitiken för perioden 2012–2014
föredrogs.

Anf. 1 INGELA NYLUND WATZ (S):

Herr talman! I dag behandlar vi utvärderingen av penningpolitiken för perioden 2012–2014, och jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet. I sak innebär det att riksdagen godkänner den bedömning som utskottet gjort om penningpolitiken för perioden.

Jag vill också börja med att uppmärksamma kammaren på att utskottet lägger stor vikt vid att Riksbankens penningpolitiska arbete utvärderas och debatteras på ett effektivt sätt. Riksbanken har en självständig ställning och genomför sitt arbete oberoende av riksdagen och regeringen. Ansvaret för att granska detta arbete ligger dock hos oss i riksdagen och finansutskottet. För att fullgöra det ansvaret använder utskottet några olika instrument:

- Sedan Riksbanken blev självständig 1999 genomförs årliga utvärderingar av penningpolitiken, som den vi behandlar här i dag.
- Vart fjärde år genomför utskottet sedan ett antal år tillbaka en oberoende, extern granskning. En sådan pågår precis just nu och kommer att redovisas för utskottet i slutet av detta år eller i början av nästa år.
- Granskningen av penningpolitiken sker också genom riksbanksfullmäktige, vars ledamöter vi här i riksdagen utser, och genom de tre offentliga utfrågningar per år av riksbankschefen och en av de fem vice riksbankscheferna. Det genomförs tre gånger per år i finansutskottets regi.

Herr talman! Vid årets behandling av utvärderingen av penningpolitiken har utskottet gjort bedömningen att det finns skäl att med jämna mellanrum fundera över om de former och metoder som utskottet valt är tillräckligt

effektiva för att utvärderingen ska hålla riktigt hög kvalitet. En sådan bedömning gjordes senast i mitten på 2000-talet. Ett enigt utskott har i samband med årets granskning kommit fram till att framöver överväga och besluta om hur framtida utvärderingar och granskningar av penningpolitiken ska genomföras. Ett arbete har påbörjats alldeles nyligen i utskottet för att starta en sådan process.

Herr talman! Med facit i hand är utskottets bedömning vid årets granskning att Riksbanken borde ha kunnat föra en mer expansiv penningpolitik under 2013 och början av 2014 för att komma närmare inflationsmålet och för att få till ett högre resursutnyttjande i ekonomin. Arbetslösheten har nu under lång tid legat kring 8 procent.

Utskottet håller alltså fast vid den bedömning som utskottet gjort vid de senaste årens granskningar. Det har gått över tio år sedan Riksbanken senast nådde upp till inflationsmålet om 2 procent. Samtidigt kan man inte undgå att säga att det under de senaste åren varit väldigt svårt att förutse konjunktur- och inflationsutvecklingen. Såväl Riksbanken som andra bedömare har haft väldigt svårt att hamna rätt. Ett tydligt exempel på detta är att många bedömare trodde att KPI, konsumentprisindex, skulle stiga med 1–2 procent 2013 när det verkliga utfallet i själva verket blev ett prisfall på i genomsnitt 0,2 procent under samma period.

Herr talman! Utskottet konstaterar och välkomnar att 2014 medförde en tydlig förändring av Riksbankens penningpolitik genom att banken fäste större vikt vid den låga inflationen och genomförde den historiska sänkningen av reporäntan till 0 procent under hösten 2014. Trots detta fortsatte inflationen att vara extremt låg. Om man tittar på utvecklingen av konsumentprisindex under hela den period som vi nu utvärderar är utfallet en ökning på i genomsnitt 0,2 procent, vilket är långt ifrån målet på 2 procent.

Skuldsättningen hos hushållen har varit föremål för diskussion i Riksbankens direktion under flera år. Besluten om räntan har i huvudsak varit en avvägning mellan att nå inflationsmålet och risken för en allt högre skuldsättning hos hushållen. Det förhållningssättet – och det vill jag att kammaren noterar – förändrades dock mot slutet av 2013 när direktionen beslutade att i första hand fokusera på inflationsmålet och bromsa utvecklingen med de vikande inflationsförväntningarna.

Detta skedde parallellt med att Finansinspektionen fick ansvaret för den så kallade makrotillsynen. Riksbanken för sin del uttalade också att det är rimligt att det är ett ansvar för andra politikområden att beakta den höga skuldsättningen bland hushållen. När vi tittar i backspegeln kan vi nu också konstatera att regeringen tar frågan som under en tid har diskuterats om att införa ett amorteringskrav för bostadslån vidare för en diskussion med övriga partier i syfte att nå en lösning som kan vinna en bred uppslutning och därmed den stabilitet och långsiktighet som krävs för den typen av beslut.

Herr talman! För att summera:

- Utskottet bedömer att riksbanken under perioden borde ha kunnat föra en något mer expansiv penningpolitik.

- Utskottet kommer framöver att överväga och besluta om hur framtida granskning och utvärdering av penningpolitiken kan och ska genomföras.
- Riksdagen föreslås godkänna det utskottet anfört om penningpolitiken för perioden 2012–2014.

Anf. 2 JÖRGEN ANDERSSON (M):

Herr talman! Vi ska väl inte förvänta oss så mycket av debatt i dag. Det kommer snarare att bli instämmanden och kanske lite upprepningar av det tidigare anförandet.

Betänkande FiU24 är ett årligt återkommande betänkande som gäller utvärdering av penningpolitiken, denna gång perioden 2012–2014. Precis som Ingela Nylund Watz tidigare redogjorde för, och som jag också förtydligar, är Riksbanken en myndighet under riksdagen men har en självständig ställning och genomför penningpolitiken oberoende av riksdag och regering.

Ansvar för att granska Riksbanken ligger dock hos riksdagen och finansutskottet. Det här betänkandet är en del av detta. De offentliga utfrågningarna är, som Ingela var inne på, en annan del. Ytterligare en del är den oberoende externa utvärdering som sker.

I det sammanhanget vill jag bara nämna att denna externa utvärdering just nu sker och leds av Mervyn King respektive Marvin Goodfriend. Man måste säga att just denna utvärdering ska bli väldigt intressant att följa. Det ska bli mycket spännande att se resultatet av den, just därför att det under perioden som utvärderas 2010–2014 har varit allt annat än normala förhållanden. Utöver dessa granskningar finns en påtaglig och närvarande diskussion från utomstående bedömare. Bara för att nämna några är det IMF, OECD, Konjunkturinstitutet och så vidare.

Herr talman! Det ligger lite i sakens natur att vara efterklok vid en utvärdering. Det är lätt att konstatera utifrån det inflationsmål som Riksbanken själv har utformat att detta mål inte nåtts. Det har under lång tid underskridits markant, så till den grad att tilltron till Riksbankens förmåga att nå målet börjar urholkas. Tilliten och förtroendet för Riksbanken och för penningpolitiken är fortsatt viktig och i sig viktigare än just målnivån.

Utskottet har tillsammans med Konjunkturinstitutet under den aktuella perioden haft åsikten att en mer expansiv penningpolitik kunnat föras. Man kan också konstatera att prognoskvaliteten haft en del mer att önska, men den kritiken ska naturligtvis värderas utifrån hur situationen varit under perioden. Med detta sagt låter det som att Riksbanken inte levt upp till sin uppgift, gjort felaktiga bedömningar eller möjligen felaktiga prioriteringar. Här finns naturligtvis mer glädje av att försöka förstå varför arbetet i så fall inte varit till fyllest snarare än att kritisera.

Den externa debatten har också många gånger varit högljudd angående Riksbankens avvägning mellan inflationen och räntenivån kontra hushållens skuldsättning. Det har handlat om huruvida Riksbanken över huvud taget ska värdera denna parameter i penningpolitiken eller om penningpolitiken alls har någon påverkan på hushållens skuldsättning. Diskussionen och oenigheten har också varit påtaglig om skuldsättningen ens ska ses som ett problem.

Det vi från utskottets sida kan konstatera är att det under den senare delen av utvärderingsperioden har skett en tydlig omsvängning av penningpolitiken, från prioriteringar med stort fokus på hushållens skuldsättning, det vill säga finansiell stabilitet, till mer av fokus på växelkursen och så att säga importerad inflation. Möjligen kan detta tolkas utifrån att ansvarsfördelningen för finansiell stabilitet förtydligats i samband med denna omsvängning. Det har i så fall för Riksbankens del inneburit att inflationsmålet blivit prioriterat och överordnat finansiell stabilitet, vilket inte varit fallet tidigare.

Från att ha kritiserats för en alltför stram penningpolitik under en ytterst orolig och volatil period tenderar nu debatten snarare att handla om att penningpolitiken är för expansiv – detta trots att vi fortsatt ser svårigheter att nå inflationsmålet. Det är såklart inte så lätt att göra en utvärdering under dessa förhållanden. Men det finns säkerligen en hel del att lära från perioden, och jag är helt övertygad om att vi kommer att se mycket forskning på området.

Herr talman! Man brukar säga att det är lätt att vara efterklok, men när det gäller utvärderingen av penningpolitiken är detta sannerligen inte fallet. På inget sätt kan någon av oss säga att man borde ha gjort så eller så, på inget sätt kan vi lägga den här perioden bakom oss och kallt konstatera att Riksbanken inte nådde målet. Här finns anledning att fortsätta att på djupet analysera och utvärdera det penningpolitiska arbetet. Riksbanken har också flaggat för att göra en djupare analys av varför det underliggande inflationstrycket är så lågt. Vi har all anledning att fundera på vad som gör att prognoserna också avvikit som de gjort. Är avvikelserna historiskt sett större nu än vad de varit förut? I så fall varför?

Någon har till och med sagt att läroböckerna måste skrivas om, att ekonomisk teori inte fungerar längre. Jag vill inte gå så långt, men visst lever vi i en tid då det känns som att osäkerheten och oförutsägbarheten har ökat, medan vi egentligen med all vår erfarenhet borde kunna hävda motsatsen.

Herr talman! Jag kan verkligen inte påstå mig vara efterklok eller påstå mig veta att Riksbanken borde ha gjort det ena eller det andra, men jag tycker att det är bra att föra den här diskussionen. Och det är med spänning jag ser fram emot den närmaste tidens utvärderingar och debatt om de ekonomiska skeenden vi lever med.

Vad betyder till exempel digitaliseringen för resursanvändning och kapacitetsutnyttjande och således i förlängningen för inflationen? Vad betyder globaliseringen för Riksbankens handlingsutrymme i penningpolitiken? Hur mycket kan vi faktiskt avvika från den penningpolitik som förs i vår närmaste omvärld? Och är omsvängningen i Riksbankens prioriteringar med mer fokus på växelkursen i så fall ett utslag för detta?

Många har oroat sig för hushållens skuldsättning. Jag vill inte göra någon värdering av relevansen för detta. Men om det är ett argument för att inte stimulera ekonomin, borde vi då inte fundera över varför stimulanserna i alltför stor utsträckning kanaliseras till ökade tillgångsvärden snarare än ut i realekonomin? Är det inte i sig ett större bekymmer än den eventuella obalans som i så fall byggs upp? Vilka incitamentsgrunder är det som måste justeras?

Vilken betydelse har penningpolitiken på de räntenivåer som vi har? Hur mycket mer kan centralbankerna över huvud taget stimulera? Och finns det någon eldkraft kvar, när det inte haft avsedd effekt tidigare? Eller är det så att vi får en ketchupeffekt, det vill säga att de massiva stimulanser som faktiskt varit ett faktum i en global kontext till slut får ett exponentiellt utfall? Och vad händer när centralbankerna ska rulla tillbaka sina uppblåsta balansräkningar?

Vi har haft massiva stimulanser från centralbanker runt omkring i världen. Vi har sett energipriser falla och uppmaningar till regeringar att stimulera ekonomin genom mer investeringar. I Europa har kommissionen sin investeringsplan. De talar också om en kapitalmarknadsunion just för att öka tillgången på kapital – och krediter, kan vi förmoda. Trots alla dessa stimulanser överraskas vi ständigt av lägre global tillväxt än förväntat.

Osäkerheten är påtaglig, och oron är fortsatt på höga nivåer. Detta i sig är naturligtvis också i allra högsta grad relevant. Ekonomi är många gånger tätt förknippat med psykologi. Finns inte förtroendet, finns inte tilliten, ja, då finns helt enkelt inte framtidstron, och då finns heller inte viljan att investera. Jag tror att mer hopp och framtidstro är den allra viktigaste faktorn för att få fart på ekonomin.

Herr talman! Jag hade önskat att jag kunnat bidra med detta. Jag önskar att jag hade kunnat vara efterklok. Dessvärre har jag fler frågor än svar. Och, herr talman, vi lever kanske i den mest spännande av tider. Tiden får därför avgöra om vi till slut kan vara efterkloka och ge de rätta svaren.

Till dess, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag till beslut och ser fram emot fortsatt diskussion i dessa så viktiga frågor.

Anf. 3 ULLA ANDERSSON (V):

Herr talman! När riksdagen beslutade att vi skulle ha en fristående riksbank låg det en proposition på riksdagens bord som hade tre utgångspunkter för att en självständig riksbank skulle vara förenlig med en demokratisk beslutsordning. De tre punkterna var följande:

Riksbanken måste ha ett demokratiskt förankrat mål för sin verksamhet. Målet måste vara tydligt. Om målet är otydligt ger det utrymme för en godtycklig utformning av penningpolitiken.

En så långtgående delegering av penningpolitiken måste kombineras med uppföljning och kontroll samt ett utkrävande ansvar för penningpolitiken.

Riksdagen måste som Riksbankens huvudman ha möjlighet att utvärdera verksamheten utifrån de mål som fastställs.

Och hur har det gått med de här tre utgångspunkterna? I fråga om målet och den demokratiska förankringen var det faktiskt Riksbanken som fastställde målet för penningpolitiken. Inte förrän efteråt gick riksdagen in och ställde sig bakom målet.

Målet har sedan dess systematiskt underskridits, och under senare år faktiskt också åsidosatts, för ett arbete för att minska hushållens höga skuldsättning, och detta utan att vare sig lagen har ändrats eller andra demokratiska beslut har fattats i frågan. Samma vapen som används för att nå inflationsmålet har använts för att komma åt hushållens skuldsättning, vilket också har inneburit att riksdagen fått svårare att utvärdera penningpolitiken.

Oron för att utlåningen till hushållen ökar alltför snabbt har medfört att en majoritet i Riksbankens direktion har hållit reporäntan på en högre nivå än vad som annars hade varit motiverat.

Riksbanken har menat att penningpolitiken ska ta hänsyn till finansiella risker eftersom det annars kan vara svårt att stabilisera inflationen runt målet om hushållen tvingas att snabbt minska sina skulder. Sådana svårigheter kan förvisso uppstå, men det torde inte vara omsorgen om inflationsmålet som gör det motiverat att låta penningpolitiken ta hänsyn till finansiella risker. Det följer i stället av skrivningen i förarbetena till lagen: ”stödja målen för den allmänna ekonomiska politiken i syfte att uppnå hållbar tillväxt”.

En penningpolitik som medför att en osund kreditexpansion eller andra finansiella obalanser uppstår är knappast förenlig med hållbar tillväxt. Men den uppgiften är, i likhet med uppgiften att stabilisera konjunkturutvecklingen, underordnad inflationsmålet. Penningpolitikens hänsyn till finansiella risker måste därför vägas mot inflationsmålet och konjunkturutvecklingen. Riksbanken skulle alltså ha använt andra verktyg för att påverka hushållens skuldsättning.

Visst har Riksbanken, med all rätt, också krävt att andra ska ta sitt ansvar för att minska hushållens skuldsättning. Riksbanken är också medveten om att räntevapnet är ett trubbigt instrument för detta ändamål. Men deras agerande har inneburit att de har åsidosatt prisstabilitetsmålet, det vill säga inflationsmålet. Och det har i sin tur inneburit att förtroendet för inflationsmålet har urholkats, vilket inte minst kan få effekt på lönebildningen eftersom inflationsmålet är det nominella ankaret.

Arbetsmarknadens parter har också diskuterat om man ska utgå från inflationsmålet i sina löneförhandlingar eller ej. Samtidigt har det agerandet inneburit att tiotusentals jobb har gått förlorade.

Riksbankens vändning kom ändå till slut. De gick ut gemensamt i en debattartikel och förklarade att inflationsmålet återigen skulle vara styrande för penningpolitiken, även om de inte direkt uttryckte det på det sättet. Men att direktionen anser sig vara tvungen att skriva en debattartikel för att förklara sitt agerande och den kurs de ska ta säger en hel del om vad de har gjort under de senare åren.

Och visst är det ett besvärligt läge nu, precis som Jörgen Andersson sa. Man tvingas införa negativ ränta och använder andra verktyg för att komma åt växelkursen. Man vill att penningpolitiken ska bli mer expansiv för att få upp inflationen och för att förtroendet för inflationsmålet ska återfås. Riksbanken är, precis som vi alla, medveten om att det riskerar att bygga upp nya bubblor i ekonomin, inte minst genom spekulation och att det också ökar inkomstskillnaderna då människor med mycket kapital gynnas av den penningpolitik som nu förs i Sverige och runt om i Europa.

Riksbanken har alltså, under lång tid, underskridit inflationsmålet men också åsidosatt det, trots att Riksbanken är den myndighet som nog har den mest långtgående delegeringen och är den mest självständiga myndigheten vi har. Det är allvarligt, ur en demokratiaspekt.

Vänsterpartiet har varit kritiskt mot riksbankens agerande och har på olika sätt uttryckt den kritiken, bland annat här i riksdagen men också i finansutskottet. Vi har också ifrågasatt riksdagens ansvarsutkrävande av Riksbanken, det vill säga finansutskottets utvärdering av Riksbanken.

Tyvärr har vi från politiskt håll varit rätt ensamma under åren i fråga om den kritiken och debatten. Men vi har känt stöd och uppslutning från andra håll, bland annat från LO, Svenskt Näringsliv, ekonomijournalister, ledarsidor och så vidare. Men visst kan jag också medge att det är ett exceptionellt läge. Och ingen av oss vet riktigt varför inflationen ser ut som den gör nu, vilka grundläggande orsaker det finns och hur det påverkar framtida penningpolitik.

Nu ska i alla fall en översyn äntligen göras av finansutskottets, det vill säga riksdagens, utvärderingar av Riksbanken. Man ska titta på hur de kan förbättras. I dag utförs en större utvärdering vart femte år, vilket det har talats om här i talarstolen. Man kan diskutera om de ska vara så pass styrda som vi har låtit dem vara i de direktiv som vi har tagit fram eller om man ska lämna dem mer öppna för att kunna bidra mer till en debatt. Det är ibland ganska svårt att veta vad som ska hända under de närmaste två åren. Om man låter forskare eller andra experter titta på frågan utifrån ett bredare perspektiv skulle man i ett sådant arbete kanske också kunna ha någon annan sorts vägledning eller föraning.

Vi har våra utfrågningar några gånger per år. Man kan säga mycket om dem. Men man kan i alla fall säga att de kan bli bättre.

Jag måste också säga att det här är ett politiskt ansvar. Det är inte ett tjänstemannaansvar. På den sidan gör man allt man kan och gör ett väldigt bra jobb. Men jag menar att det är det politiska ansvaret för de här utvärderingarna som inte har tagits under den här tiden.

Det känns bra att det är på gång, liksom att den femåriga utvärderingen också är på väg samt att också Riksrevisionen ska göra en utvärdering av penningpolitiken. Det är inte säkert att det mål som fastställdes för drygt 20 år sedan är det mest rimliga i dag. Vi tycker att det är riksdagen som ska fastställa målen för penningpolitiken. Sedan ska Riksbanken självklart arbeta självständigt för att uppnå målen.

Vi tycker att sysselsättningen bör bli ett mål vid sidan av inflationsmålet och att processen för hur Riksbanken utser ledamöter i direktionen måste bli mer öppen än i dag. Det är inte rimligt att det ska vara ungefär som i Vatikanstaten när man utser direktionsledamöter: Ingen vet vad som sker förrän röken sipprar upp genom skorstenen och någon som har blivit utsedd kliver ut. Det tycker vi inte är rimligt för en sådan självständig myndighet som Riksbanken. Och med tanke på den debatt som har varit i direktionen har det också stor betydelse vilka som sitter där.

Utskottet säger ungefär: med facit i hand. Men den här debatten har pågått i flera år. Därför hade man kunnat stryka det där med facit i hand. Det är ganska tydligt vilken linje som skulle ha hållits. Det är inflationsmålet som ska styra penningpolitiken.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

Finansutskottets betänkande 2014/15:FiU17

Utvecklingen inom den kommunala sektorn 2014 (skr. 2014/15:102)
föredrogs.

-----
*Utvecklingen inom
den kommunala
sektorn 2014*

Anf. 4 NIKLAS KARLSSON (S):

Herr talman! Vi ska behandla finansutskottets betänkande nr 17 om utvecklingen inom den kommunala sektorn 2014. Jag vill inledningsvis yrka bifall till finansutskottets förslag.

Kommunsektorn ansvarar för alltifrån utbildning, stadsbyggnad, barn- och äldreomsorg och sjukvård till kultur och fritid men har även politiska ansvarsområden av mer övergripande karaktär, som finansiella och ekonomiska frågor. Kärnuppgifterna vård, skola och omsorg utgör en betydande del av den totala kostnaden, 80 procent för kommunerna och 88 procent i landstingen.

Sveriges kommuner och landsting är en stor och viktig del av den svenska modellen, av den generella välfärden. Kommunsektorn svarar för ungefär en fjärdedel av bruttonationalprodukten, hälften av den offentliga sektorns utgifter och en fjärdedel av sysselsättningen. Den kommunala sektorns skatteintäkter överstiger med gott mått den enskilt största skatteintäkten i statens budget.

Den ekonomiska utvecklingen i kommunsektorn har som helhet varit god också 2014, i likhet med på senare år. Kommuner och landsting påverkas positivt av internationell tillväxt, och skatteunderlaget växer. Med återbetalningen från Afa beräknas resultatet bli totalt 11 miljarder i år och 8 miljarder nästa år. Men rensade från extraordinära intäkter och finansnettot ser resultaten inte lika goda ut.

Samtidigt kan vi konstatera att den ekonomiska utvecklingen alltför varierar mellan enskilda kommuner och landsting och att kostnaderna inom den kommunala sektorn fortsätter att öka. Kommunsektorn står inför stora och delvis olika utmaningar som även varierar mellan enskilda kommuner och landsting beroende på de lokala och regionala förutsättningarna.

De kostnader som följer av den demografiska utvecklingen ökar kraftigt. Dessutom finns det stora behov av investeringar i infrastruktur, fastigheter och kollektivtrafik. Det framtida demografiska behovet och att skatteintäkterna beräknas öka långsammare gör att det kan komma att krävas skattehöjningar både i kommuner och i landsting för att klara av att hålla resultaten i balans, även om man genomför effektiviseringar.

Mitt i detta vet vi att sex av tio svenskar upplever att kvaliteten i välfärden har försämrats under de senaste tio åren. Skolresultaten faller i PISA-jämförelser, och enligt SCB har 140 000 personer gått ned i arbetstid eller helt slutat jobba för att ta hand om äldre anhöriga på grund av att äldreomsorgen inte räcker till. Den språngbräda som välfärden är för unga och den trygghet som välfärden är för äldre blir satt på undantag.

Herr talman! Inriktningen på politiken måste vara att skapa goda och likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommuner och landsting att bedriva viktiga välfärdsverksamheter. Lokala skillnader i effektivitet, service- och avgiftsnivå ska vara kopplade till den skattenivå som man har valt att ha lokalt, men inte till strukturella förhållanden som skillnader i

kommuninvånarnas förvärvsinkomster, andelen förvärvsarbete eller åldersstruktur.

Utan dagens utjämningssystem skulle det för kommunen med högst skattekraft räcka med 12 procent i kommunalskatt för att nå den genomsnittliga kommunala skatteintäkten. De invånare som bor i kommuner med lägst skattekraft skulle tvingas betala 28 procent av sina inkomster för att nå upp till samma nivå. Läger man till landstingsskatten skulle skillnaden i skatteuttag hamna på 35 000 kronor per år för en medelinkomsttagare.

I regeringens budgetproposition för 2015 fanns tydliga och för kommunsektorn välkomna förslag, såsom

- förbättrade villkor för pensionärer genom skattelättnader
- stärkt bemanning inom äldreomsorgen, förbättrad tillgänglighet inom cancervården
- satsningar på förlossningsvården och kvinnors hälsa
- ökat stöd till kvinnojourer, höjt underhållsstöd och högre a-kassa
- satsningar på traineejobb, extratjänster och utbildningskontrakt för unga.

Men riksdagens borgerliga majoritet förhindrade dessa satsningar som skulle stärka den kommunala sektorn och välfärden. Det är särskilt oroande när vi samtidigt vet att kommunsektorn nu går in i en period som blir alltmer ekonomiskt ogynnsam.

Kostnaderna för demografin ökar betydligt snabbare än de gjort under de senaste tjugotal åren. Barn och gamla är de personer som föranleder de högsta kostnaderna i kommuner och landsting. Fram till 2030 ökar antalet personer som är 80 år och äldre med drygt 60 procent. Samtidigt ökar andelen personer i åldern 20–64 år, som föranleder de lägsta kostnaderna, med bara 3 procent.

Herr talman! Den kommunala välfärden påverkar människors vardag konkret och direkt. Den skapar trygghet i ålderdomen, ger livschanser i ungdomen och ökar människor frihet och förutsättningar till ett gott och meningsfullt liv.

I en värld som är stadd i ständig förändring spelar en stark och jämlik välfärd roll för att man ska utvecklas och våga möta det enda vi med säkerhet vet, att morgondagen ser helt annorlunda ut än gårdagen.

Mot denna bakgrund är det av vikt att följa utvecklingen av de offentliga finansernas hållbarhet och utvecklingen i den kommunala sektorn, men också att föra en politik som ger kommuner och landsting möjlighet att utföra sitt uppdrag, skapa en välfärd som fördelas efter behov. Då duger det inte att backa in i framtiden genom att säga nej till satsningar på att stärka Sveriges kommuner och landsting.

Anf. 5 JAN ERICSON (M):

Herr talman! Kommunerna och landstingen står för huvuddelen av den välfärd som människor efterfrågar, och de har det praktiska ansvaret för att genomföra viktiga delar av den politik som beslutas i denna kammare.

Ofta framförs i samhällsdebatten att det saknas resurser i välfärden. Det kan handla om ekonomiska resurser eller brist på personal. Det påstås ofta även att välfärden blir allt sämre. Det är därför viktigt att vi debatterar dessa frågor och försöker ge en rättvisande bild.

Faktum är att välfärden efter åtta år med alliansregeringens politik aldrig haft så stora resurser som i dag. Även om det finns uppenbara brister i vissa kommuner eller landsting och även om skolresultaten sjunkit stadigt i 20 år sticker Sverige totalt sett positivt ut i internationella jämförelser när det gäller välfärden.

Social progress index, SPI, heter ett mått framtaget vid Harvarduniversitetet i USA. Det omfattar 52 välfärdsindikatorer och ska utgöra ett komplement till det mer traditionella bnp-måttet. Den senaste rankningen omfattar 133 länder. Sverige ligger i topp tillsammans med Norge.

På FN:s internationella äldredag den 1 oktober förra året presenterades en annan rankning från den globala organisationen Help Age International. Den rangordnade 96 utvecklade länder. Rankningen omfattar fyra olika huvudgrupper av parametrar: ekonomi, hälsa, arbete och utbildning samt så kallad äldrevänlig miljö. Liksom föregående år är det Sverige och Norge som toppar rankningen. Förra året kom Sverige först, tätt följt av Norge. I år är det tvärtom: Norge vinner strax före Sverige.

Vad tycker då svenska folket om välfärden? Om man ska tro insändarsidorna i våra tidningar är missnöjet kompakt. Men i en vitbok från Sveriges Kommuner och Landsting 2014 framkommer det att den absoluta merparten av svenskarna är nöjda med servicen från kommuner, landsting och regioner. Vitboken bygger på en sammanställning av utvärderingar och brukarundersökningar som görs löpande inom verksamheterna.

Anders Knape, dåvarande ordförande för Sveriges Kommuner och Landsting, sammanfattar rapporten med: ”Vi har alltför länge levt med myterna om tillståndet i den svenska välfärden, Här kan vi tydligt visa att svensk välfärd är bland de bästa i världen; vi satsar mer resurser än någonsin, vi använder dem effektivt och har mycket nöjda medborgare.”

Herr talman! En förutsättning för att välfärden ska hålla en hög kvalitet är givetvis att de ekonomiska resurserna räcker till.

Av den skrivelse som vi nu debatterar kan man konstatera att kommunsektorn gick med 13 miljarder i överskott 2014. Det är ungefär detsamma som året före. Skatteintäkterna ökade 2014 med 17 miljarder, alltså med 2,9 procent jämfört med året innan. Lika mycket ökade statsbidragen, 2,9 procent eller med 4 miljarder. Även de specialdestinerade statsbidragen ökade.

Skillnaden är dock väldigt stor mellan olika kommuner och landsting, som Niklas sa här innan. Endast 231 av 290 kommuner och 13 av 20 landsting gick med överskott. Detta är ett allvarligt problem, som Alliansen försökt hantera genom förbättrade statsbidrag och ett reformerat skatteutjämningsystem samt inte minst genom arbetslinjen, som fått fler i arbete.

Enligt en rapport från Sveriges Kommuner och Landsting väntas skatteintäkterna öka med 4,5 procent i år och 5,2 procent 2016. Det är alltså betydligt mer än inflationen och väntade löneökningar. Samtidigt får kommunsektorn i år ytterligare över 5 miljarder i återbetalning från Afa Försäkring till följd av sjunkande sjuktal. Det är många miljarder som gått tillbaka till kommunerna sedan Alliansens sjukförsäkringsreform fick ned

sjuktalet. Detta är pengar som kan investeras direkt i välfärden i stället för att gå till sjukförsäkringsavgifter.

I skrivelsen framkommer det också att antalet kommunanställda fortsatte att öka under 2014 och att kommuner och landsting i dag sysselsätter 26 procent av dem som arbetar i Sverige. Under åren 2008–2014 ökade sysselsättningen i kommunerna med 2,8 procent. Samtidigt ökade sysselsättningen i kommunfinansierade välfärdstjänster som utfördes av näringslivet med hela 35 procent. Med andra ord: Sysselsättningen inom välfärdssektorn har ökat kraftigt de senaste sex sju åren under Alliansens regeringstid.

Kommunerna står alltså starka ekonomiskt, trots att Sverige i likhet med omvärlden har gått igenom flera djupa globala kriser. Detta är ingen slump.

Kommunernas starka ekonomi och fler anställda är tvärtom en direkt följd av Alliansens politik. Tack vare att det fortfarande är Alliansens budget som gäller är det Alliansens reformer som påverkar arbetsmarknaden och sjuktalet även i år.

Hur det blir med den aviserade S-MP-V-politiken kan man ju fundera över. Man kan befara ökande arbetslöshet i takt med att skatterna på arbete och företagande ökar, och man kan befara stigande sjuktal i takt med att sjukförsäkringsreformen urholkas. Det finns en uppenbar risk för att detta leder till både sänkt skattekraft och stigande kostnader för kommunerna under kommande år.

Det duger inte heller att riksdag och regering vältrar över kostnader på kommunerna. Det är populärt, inte minst på vänstersidan, att ständigt kräva nya rättigheter och nya förmåner som någon annan, det vill säga skattebetalarna, ska betala.

Jag tycker att Alliansen på det stora hela hanterade kommunerna och landstingen på ett bra sätt, inte minst under krisåren, när vi tillförde extra pengar för att skydda välfärden. De reformer vi infört inom exempelvis skola, sjukvård och omsorg har vi också finansierat med extra statliga pengar. När det gäller migrationen tar staten kostnaderna de första två åren – det är en förbättring – men åren därefter har kommunerna kostnaderna. Det finns absolut anledning att titta på detta. Att kommunerna tvingas ta av skattepengar avseende kommunal verksamhet för att medfinansiera statliga väg- och järnvägsbyggen känns i grunden helt fel.

Herr talman! Efter denna ganska positiva bild av tillståndet i kommunsektorn är det dags att också vara lite kritisk. Som jag nämnde tidigare finns det brister, ibland stora sådana. Alla är inte nöjda med sjukvården. Köerna i vissa landsting och vid vissa diagnoser är helt orimliga. Alla äldreboenden håller inte den kvalitet man har rätt att kräva, och skolresultaten måste höjas. Samtidigt ska kommunerna hantera en kraftigt växande mängd nyanlända.

Det är då viktigt att kommun- och landstingspolitikerna lär sig prioritera och värna om skattepengarna. Tyvärr är det lite så och så med detta. Det finns så mycket som kommunpolitiker vill satsa medborgarnas pengar på. Ibland är det helt tokiga saker som ingen ens efterfrågar eller sådana som är ekonomiskt oansvariga.

Skattebetalarnas slöseriombudsman har gjort ett antal avslöjanden de senaste åren, och det kommer ständigt nya exempel. Senast häromdagen rapporterade medierna om ett cykelställ på torget i Härnösand som kostade

431 000 kronor. Det var ett enkelt skärmtak med tolv cykelplatser, men då ingick förstås en cykelpump i priset.

Oxelösunds kommun fick nyligen en present av SSAB: två stora stålsoffor. De tyckte inte att de hade någon bra plats att ställa dem på, så de lät ett företag iordningställa ett markområde för sofforna för en budgeterad kostnad av 200 000 kronor. När notan kom var den på 410 000 kronor. Det blev en dyr gåva.

Tierps kommun köpte konstverket *Vägvisaren* för 700 000 kronor. Tanken var att metallkoner skulle visa vägen till Tierp för dem som åkte på E4:an genom att lysa upp i en formation på natten. Nu tas konstverket bort. Det har nämligen kostat 150 000 kronor i reparationer för att få metallkonerna att fungera, men det gör de ändå inte. Att åtgärda problemet skulle kosta 130 000 kronor till.

Tidigare har vi hört om flera kommuner som gjort vansinniga satsningar på äventyrmland. Vi har hört om Smedjebackens kommun, en av Sveriges fattigaste kommuner, som lade 9 miljoner på att värma upp en vik i en sjö. Vi har också hört om Landskrona, som satsade 200 000 på en dimmaskin i en rondell för att skapa ett "trolskt landskap". Effekten blev i stället att det blev trafikfarligt med dålig sikt och dessutom så halt att bilarna körde av vägen.

Västra Götalandsregionen upphandlade ett specialbyggt e-handelssystem, som skulle spara 74 procent av tiden vid varje beställning. Det blev 130 miljoner dyrare än en standardiserad lösning. Tyvärr lägger 85 procent av användarna nu mer tid på beställningar än innan systemet infördes.

När vi nämner Västra Götalandsregionen måste vi påminna om det fantastiska biljettsystemet hos Västrafik, som nu ska ändras igen. Totalkostnaden för biljettsystemet lär nu ha passerat 1 miljard kronor i konsultarvoden, studieresor och inköp. Ändå fungerar det inte.

Exemplen är många på misslyckade, onödiga eller rent av olagliga satsningar med medborgarnas skattepengar. När jag var kommunpolitiskt aktiv upptäckte jag till exempel att min egen kommun hade skänkt bort flera brandbilar till en vänort i Polen, helt i strid med kommunallagen. Fordon som byts ut måste säljas. Kommuner får inte skänka bort egendom. Allt kommunen gör ska vara till kommuninvånarnas fördel.

Andra problem som skadar kommunekonomin är korruption och svågpolitik. Flera kommuner har avslöjats i dessa sammanhang de senaste åren. Göteborg är kanske det mest skrämmande exemplet. Där har stora pengar försvunnit i samband med oegentligheter samtidigt som exempelvis skolan är en av de sämst skötta i landet.

Det är ett intressant sammanträffande att mycket av det slöseri som rapporteras inträffar i kommuner som redan tidigare har en svag ekonomisk situation. Kommunpolitikernas ansvar för den ekonomiska situationen i en kommun kan inte nog understrykas. Inga statsbidrag eller skattehöjningar i världen kan rädda en kommun vars politiker inte tar ansvar.

Det finns inte heller något som är gratis, inte gratis kollektivtrafik eller kostnadsfria bad på badhuset. När kommunpolitikerna tar sådana beslut är det någon annan som får betala i form av höjd kommunalskatt eller mindre resurser till något annat.

Jag blir rent ut sagt beklämd när jag ser oansvariga kommun- och landstingspolitiker, oavsett partifärg, som slösar bort skattebetalarnas pengar och säger att det saknas resurser till välfärden. Bästa sättet att trygga välfärden är att hushålla med skattepengarna och lära sig prioritera.

Herr talman! Avslutningsvis ska jag kommentera ytterligare en sak. Innan jag blev invald i riksdagen satt jag i kommunledningen för Marks kommun i Västra Götaland. Frustrationen var stor bland politikerna över det fyrkantiga och tvingande balanskravet för kommunerna, som tvingade fram akuta nedskärningar vissa år, varefter verksamheter skulle ta igen detta när årsskiftet passerats. Det medförde både kapitalförstörelse, onödiga uppsägningar, meningslösa inköpsstopp och ryckighet i verksamheterna.

En av mina viktigaste personliga valfrågor vid valet 2006 var därför att införa kommunala resultatutjämningsfonder där man kunde spara överskott från ett år och utnyttja ett annat år. Jag väckte motioner om det i riksdagen både min första och min andra mandatperiod. Till slut blev jag bönhörd. Riksdagen beslutade om kommunala resultatutjämningsfonder från och med 2013.

De ackumulerade resultatutjämningsreserverna uppgick vid senaste årsskiftet till 7 miljarder. 114 kommuner och sex landsting har använt den möjligheten. Det betyder att dessa kommuner och landsting nu har 7 miljarder undanlagda, som de kan ta fram i bistrare tider, i stället för att tvingas skära ned i välfärden.

Jag är mycket glad över denna reform, som alliansregeringen genomförde. Den är inte så välkänd bland allmänheten och kanske lite svår att förstå rent tekniskt, men den kommer att betyda mycket för välfärdens kvalitet och kontinuitet, kanske mer än vad de flesta inser.

Anförandet blev lite längre än tänkt, men det här är en oerhört viktig fråga. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 6 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Det finns naturligtvis mycket i det Jan Ericson säger som jag håller med om, men det som gjorde att jag valde att begära replik, ha en liten ordväxling, var att han tar sin ansats i diskussionen att det ofta framförs att kommunsektorn skulle sakna resurser och att det inte är riktigt sant. Sedan jämför han Sverige med internationella mätningar, hur svensk välfärd står sig i förhållande till många andra länder.

Vi har all anledning att vara stolta över vår välfärd. Den har byggts upp under många år. Inte minst har den haft ett socialdemokratiskt signum. När vi tar vår utgångspunkt i hur vår välfärd ser ut är det inte i första hand en jämförelse med andra länder vi ska göra utan en jämförelse med oss själva. Vi kan då konstatera, precis som jag sa i mitt anförande, att 140 000 människor gått ned i arbetstid eller helt slutat arbeta eftersom de tycker att den äldreomsorg som svensk välfärd i dag levererar inte räcker till.

I jämförelse med oss själva – det gäller inte bara äldreomsorgen utan också skolan samt omsorgen över huvud taget – kan vi konstatera att det kanske inte är så bra som det borde vara. Välfärden har stått stilla ett antal år. Utvecklingen har inte gått i rätt riktning.

Jag vill därför ställa två frågor till Jan Ericson. Är Jan Ericson verkligen så nöjd med svensk välfärd som han ger sken av i talarstolen? Känner

Jan Ericson ingen oro för den bild som Sveriges kommuner och landsting målar upp av framtiden och hur det ser ut i deras kassakistor?

Prot. 2014/15:109
4 juni

-----
*Utvecklingen inom
den kommunala
sektorn 2014*

Anf. 7 JAN ERICSON (M) replik:

Herr talman! Det är bra frågor som Niklas Karlsson ställer. Vad gäller jämförelsen med andra länder är det självklart att vi ska jämföra oss med andra länder. Det gör vi i alla andra sammanhang, men vi ska naturligtvis också jämföra oss med oss själva.

Jag brukar säga att om inte landet med världens näst eller nästnäst högsta skatter får sina skattepengar att räcka för en bra välfärd är någonting i grunden fel i systemet. Därmed är vi åter inne på det som jag tog upp: Hur använder vi våra skattepengar? Hur prioriterar vi ute i kommunerna, i verksamheterna? När kommunerna har ont om pengar skär de flesta ned i äldreomsorgen eller i skolan.

Är verkligen allt annat i varje läge viktigare än äldreomsorgen och skolan så fort man har ont om pengar? Jag tvivlar på det. Jag tycker inte att det är rätt. Jag kämpade emot det när jag var kommunpolitiker. De områdena bör i stället värnas, och man får skära ned på annat. I vår kommun sköt vi upp ombyggnaden av kommunhuset när vi hade ont om pengar. Det var en betydligt viktigare prioritering.

Frågan var om jag är nöjd med välfärden. Som jag sa ser det bra ut totalt sett. Totalt sett har kommunerna bra ekonomi. Totalt sett har antalet anställda ökat, och kvaliteten är god. Men det finns många brister, vilket jag också påpekade i mitt anförande. Det är olika i olika kommuner, och då är vi där igen. Vem eller vilka i kommunen har ansvaret för hur pengarna används, hur man tänker framåt och hur man fattar vettiga beslut? Jo, det har kommunpolitikerna. De kan inte hela tiden skylla på andra.

Jag känner också en oro för hur det i framtiden ska gå för vår kommunsektor och vår välfärd, framför allt med dagens regering, som slår mot jobben. Det riskerar att leda till en höjd arbetslöshet, stigande sjuktal och sämre företagsklimat, vilket slår direkt mot skatteintäkterna i kommunerna. Då får kommunerna problem.

För mig är den enda vettiga lösningen att vi värnar om arbetslinjen, som Alliansen har satt fart på. Om vi fortsätter med det kommer kommunerna också att få ökade skatteintäkter.

Anf. 8 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Det är gott och väl att Jan Ericson oroar sig för den svenska välfärden. Det som kan vara lite bekymmersamt är att han kanske oroar sig för fel saker. När vi hör Sveriges Kommuner och Landsting redovisa hur deras ekonomi ser ut och inte bara hur resultatet ser ut längst ned när man räknat in de tillfälliga engångsintäkterna – det gäller Afa, extraordinära intäkter, finansnetto och så vidare – kan vi konstatera att kommunsektorns ekonomi är mycket sämre än i den bild vi får i regeringens skrivelse. Det borde på något sätt få oss att fundera på hur denna utveckling ska hanteras.

Kommunsektorn står inför stora utmaningar. Man säger själv att om man inte får någon hjälp, om vi inte kan hantera den uppkomna situationen annorlunda, kommer man att tvingas höja skatterna, samtidigt som det genomförs effektiviseringsprogram i Sveriges kommuner.

Jag har tidigare varit kommunpolitiker i Landskrona, där en borgerlig kommunledning under åtta år skurit ned resurserna med över 50 miljoner kronor. Det motsvarar 70 öre i skatt. Det är klart att Jan Ericson kan lyfta fram Landskrona och tala om resursslöseri därför att vi i samma kommun installerade en dimröskmaskin för 200 000 kronor. Men i förhållande till de resurser som Jan Ericsons partivänner i Landskrona skurit ned är det inte särskilt mycket värt.

Jag noterar också att Jan Ericson, när han talar om resursslöseri i Sveriges kommuner och landsting, inte nämner det som hans egna partikamrater är ansvariga för i Stockholm, nämligen Nya Karolinska, med en kostnad på över 60 miljarder kronor. Det har blivit fördyringar på i runda slängar 10–15 miljarder kronor.

Om detta finns naturligtvis mycket att säga. Jag kan bara konstatera att Jan Ericson oroar sig för fel saker.

(Applåder)

Anf. 9 JAN ERICSON (M) replik:

Herr talman! Återigen, Niklas Karlsson: Om man verkligen bekymrar sig om framtiden får man faktiskt fundera över varifrån resurserna kommer. Varifrån får vi pengarna till vår välfärd? Jo, vi får dem från våra skatteintäkter. Det finns ingen annan inkomstkälla. Och hur får vi större skatteintäkter? Jo, genom att fler människor kommer i arbete. Då måste man föra en politik där man börjar med den utgångspunkten. Man måste få fler företag att anställa fler människor.

Man kan inte, som ni försöker göra nu, bygga alla reformer på att man höjer skatterna på företagande och arbete, tar bort reformer som har skapat arbete och tror att det ska komma in större skatteintäkter. Ni använder nästan alla de pengarna till att höja transfereringar. Det håller inte, och det kommer inte att hjälpa kommunsektorn. Jag är jättebekymrad över vad ni kommer att ställa till med.

Niklas Karlsson säger att många kommuner effektiviserar sin verksamhet kraftigt. Tyvärr är det väl så att mycket av den effektiviseringen handlar om att man skär bort personal, som är den största kostnad man har. Jag skulle vilja vända på det. Effektivisering handlar för mig inte om att plocka bort människor som arbetar i välfärden, som riktar sig mot människor. Effektivisering måste kommunen kunna ägna sig åt i andra delar av sin verksamhet. Det finns så mycket som kommunerna håller på med som kostar pengar och som egentligen ingen efterfrågar. Det är bara självspelade pannon i många kommuner. Jag har sett det själv internt. Jag brukar säga: Ge mig en rödpenna, så ska jag ta fram pengar i vilken kommun som helst!

200 000 kronor för en dimmaskin i Landskrona är en bagatell, säger Niklas Karlsson. Det är naturligtvis en symbol, en ganska rolig sådan som har fått rätt mycket medial uppmärksamhet. Men 200 000 är 200 000. Om jag har problem med min egen ekonomi slösar jag inte bort pengar på sådana saker, utan då funderar jag på var jag ska lägga pengarna för att de ska göra mest nytta. Då är inte en dimmaskin det viktigaste.

Vad gäller Nya Karolinska är jag inte insatt i detaljerna. Jag vet att Stockholm behövde ett nytt sjukhus. Men jag vet också att kostnaderna skenar. Det är lika olyckligt om det är en borgerligt styrd kommun som om det är en socialistisk.

Anf. 10 ANDERS AHLGREN (C):

Herr talman! Jag har ganska lång erfarenhet av kommun- och regionpolitik. Därför är det glädjande för mig att se SKL:s redogörelse över den kommunala ekonomin i den rapport man lämnade i april 2015. Vi kan konstatera att vi aldrig tidigare har satsat så mycket pengar på skola, vård och omsorg.

Grunden till det här ligger naturligtvis i den ökning av sysselsättningsgraden som skett i Sverige under en rad år. 340 000 fler människor i arbete ger större intäkter för kommunerna i form av skattepengar. Vi har den högsta sysselsättningsgraden i EU. När fler jobbar ökar självklart också intäkterna i offentlig sektor. SKL har sett en ökning av skatter och statsbidrag med 165 miljarder kronor under alliansåren. Det här innebär att kommunpolitiker får möjlighet att själva prioritera de egna invånarnas verksamhet på ett helt annat sätt än om allting styrs via statsbidrag som delas ut av dem som alltid ”vet bäst”.

SKL konstaterar också: ”Den svenska tillväxten får ytterligare fart av att hushållens konsumtionsutgifter fortsätter öka.” Med andra ord: När människor får behålla mer av sin lön och själva tillåts bestämma vad de ska använda sina pengar till skapar det jobb och effekt på utvecklingen i Sverige. Fler jobb ger ökade skatteintäkter till kommunerna. Tittar vi på den sysselsättningsökning som SKL har i sina prognoser ser vi också positiva resultat för de kommande åren i kommunsektorn. För 2015 respektive 2016 anger man ett överskott på ungefär 11 miljarder per år.

Herr talman! Jag skulle vilja lyfta två områden som långsiktigt kommer att påverka kommunernas förutsättningar att bedriva sin verksamhet. Det ena handlar om urbaniseringens effekter. Det andra handlar om hur vi klarar arbetskraftsförörjningen för landsorten.

Urbaniseringen startade i slutet av 50-talet, när folk från landsorten erbjöds flyttningsbidrag för att flytta in i de stora fabriker i staden. Det är för övrigt ett bidrag som finns kvar än i dag, 2015. På det här sättet har vi målmedvetet tömt landsbygden på invånare. Vi kan också konstatera att Sverige är det land i Europa som urbaniseras snabbast.

Ska vi klara att vända denna trend måste vi först och främst sluta skylla på varandra. Det är för enkelt att säga att det var den förra regeringens eller är den nuvarande regeringens fel att det är på det här sättet. Detta har pågått i 65 år, och det har varit socialdemokratiska statsministrar i ca 45 av dessa 65 år och alliansstatsministrar i över 20. Med andra ord har alla haft sina fingrar i syltburken när det gäller urbaniseringen.

Därför måste vi nu koncentrera oss på att vända trenden, för befolkningsutvecklingen ser allvarlig ut. Vi har en åldrande landsortsbefolkning med födelseunderskott. I de större städerna har vi en yngre befolkning och födelseöverskott. Gapet ökar mellan olika delar av Sverige. Effekten påverkar inte bara landsorten utan också städerna, som får större krav på bostäder, bra barnomsorg och bra skolor.

Det som jämnar ut födelsetalen är flyttnettot. År 2014 var det 40 kommuner som minskade i antal invånare. Räknar vi bort invandringen är det 168 kommuner som tappar invånare. Den demografiska utvecklingen, som flera har talat om tidigare, visar på att vi får allt äldre invånare, det vill säga att vi behöver allt fler som är med och tar hand om de här männi-

Prot. 2014/15:109

4 juni

-----

*Utvecklingen inom
den kommunala
sektorn 2014*

skorna. I min egen valkrets, Dalarna, anställdes det förra året fler människor i verksamheter än på 19 år. Det är en effekt av en åldrande befolkning. Allt fler behöver ersättas på det här sättet.

Då kan man fundera lite grann på: Vad får det här för konsekvenser på längre sikt? Innebär det att vi långsiktigt inte kommer att klara av att förse landsbygdens viktiga exportindustrier med arbetskraft? Innebär det att vi inte kommer att klara av att långsiktigt förse landsortens kommuner med personal för skola, vård och omsorg?

Min fråga till regeringspartierna är: Hur ser er handlingsplan ut för att klara arbetskraftsförsörjningen i hela Sverige?

Min uppfattning är att ska vi klara denna arbetskraftsförsörjning för hela vårt land krävs det att vi tillsammans tar väl hand om våra flyktingar och invandrare på ett sätt som innebär att de vill stanna och bidra till vårt lands utveckling. För mig är dessa människor en tillgång, en resurs som vi ska vara rädda om. Ni kommer säkert ihåg att utan invandring är det 168 kommuner som tappar invånare. Vi kunde se i går på nyheterna att de invandrare som nu anländer har en ökad utbildningsnivå, vilket underlättar integration.

Centerpartiet har arbetat hårt med att utveckla vår integrationspolitik. Vi är ett starkt lokalt parti på många orter, och vi ser hur politikerna kämpar för att kunna erbjuda ett bra mottagande av de här grupperna. Men i kommunsektorn råder en stor frustration. Man tycker inte riktigt att man har verktygen för att hantera det här.

Redan i februari presenterade vi en rapport med ganska många punkter, ett tjugotal punkter, på vad som skulle kunna göras för att förbättra detta. Låt mig nämna några exempel som vi lyfter i vårt arbete.

Vi skulle vilja ge kommunerna långsiktiga och stabila förutsättningar och ekonomisk kompensation så att kommunerna kan erbjuda bra förutsättningar för de människor som kommer. Vi skulle vilja öka delaktigheten vid mottagandet av flyktingar genom tidig samverkan med Migrationsverket. Vi skulle vilja införa en första-boende-garanti vid kommunmottagandet. Det skulle underlätta för dessa människor att få en bostad.

Vi skulle vilja jobba hårdare för att få människor i arbete. Det handlar om snabbare insatser för att de ska komma in i det svenska samhället, om att kombinera utbildningsinsatser med arbetsplatspraktik, om inventering och validering av kompetenser och utbildning redan från första dagen när de anlärt, om metodiskt arbete för att komplettera deras utbildningar, om att kombinera sfi med språkinläring kopplat till deras yrkeskunskaper och om att stimulera att inläring av svenska sker i arbetslivet genom praktikplatser.

Herr talman! Kan vi genomföra dessa förslag tror vi att vi får en jämnare fördelning av flyktingmottagningen över hela landet. Det ökar förutsättningarna för att vi ska klara att ta väl hand om dessa människor, som vi vill ska vara med och utveckla Sverige.

Avslutningsvis vill jag upprepa min fråga till regeringspartierna: Hur ser er handlingsplan ut för att klara arbetskraftsförsörjningen i hela Sverige?

(Applåder)

Anf. 11 ULLA ANDERSSON (V):

Herr talman! Med tanke på den självgodhet som utstrålades i det moderata inlägget i talarstolen blir man lite sugen på att spräcka en del bubblor.

Jag kan upplysa om att skatteintäkterna per capita ökade med 30 procent mellan 1993 och 2006. Under den borgerliga regeringen har de minskat med 7 procent. Antalet anställda, enligt den borgerliga regeringens egna siffror, i välfärden har minskat per 1 000 invånare med 4,6 procent.

Skattesänkningarna var 27 gånger större än vad man lade på kommuners och landstings välfärdssektorer. Förutom att man valde att förstöra a-kassan och tvingade människor som var sjuka ut i otrygghet valde man att inte höja underhållsstödet utan tvingade människor till socialkontoren och ålade på så vis också kommunerna ett ansvar som egentligen staten hade.

Så kan man också beskriva den borgerliga regeringens politik.

Jag har jobbat i välfärden själv. Jag träffar mina gamla arbetskamrater. Jag tror att de skulle ha en hel del att säga i den här debatten. Jag möter arbetskamrater i förskolan som säger: Vi har så många barn nu att vi inte ens hinner sätta våra småbarn på pottan. Man hinner alltså inte potträna ett- till tvååringar för att barngrupperna är så stora.

Jag möter dem som jobbar på fritis som har 90 barn i grupperna. Jag möter dem som jobbar på fritis som har 21 barn per anställd. Jag möter dem som jobbar i äldreomsorgen, där jag själv en gång i tiden har jobbat, som springer och springer och känner att de aldrig räcker till.

Det finns de som verkligen sliter och släpar, de som bär samhället på sina axlar varje dag. De uttrycks som statistik i den skrivelse som vi nu debatterar. Men jag skulle vilja säga så här: Utan dem skulle samhället över huvud taget inte fungera, och vi kvinnor skulle inte kunna försörja oss själva.

De tar nämligen hand om våra barn och ger dem den bästa pedagogiska utveckling de kan ge. De ger dem den omsorg de behöver och den kunskap de behöver i förskola, på fritis och i skola. De tar hand om mormor, mamma och farfar och hjälper dem till toaletten och med att klä på sig. De ser till att maten kommer på bordet, kaffet likaså. De ordnar städning, ger omsorg och skapar trygghet.

De tar hand om oss när vi blir sjuka om vi måste ligga på sjukhus. De hjälper oss med hygien, omläggning, medicin, omtanke, lyft, vård och vad det nu kan vara. Vi är beroende av dem, och de ger oss av sin kunskap, sin erfarenhet, sin omsorg och sitt hjärta.

Tyvärr visar inte deras arbetsvillkor och löner den uppskattning de borde ha. De har helt enkelt inte betalt utifrån det värde de levererar och det ansvar de tar.

Jag kan ge ett exempel från senaste numret av Kommunalarbetaren, en utmärkt tidning som jag rekommenderar alla att läsa. Christine Martilla skriver om det arbete hon utför som undersköterska i akutvården och vad det ansvaret innebär. Hon konstaterar att hon efter tio år i yrket har en lön på 20 950 kronor i månaden. Hon anser inte att det är rimligt – det borde inte någon göra. Men tyvärr är det så det ser ut.

Då ska vi också påminna oss om att den förra regeringen lade ned ungefär 100 miljarder på att pressa ned lönerna på arbetsmarknaden. Borg

gick ut och skällde på kommunpolitiker för att de hade för höga ingångslöner i välfärdsyrkena. Centern och Folkpartiet gick ut öppet och tävlade om att kräva lägre ingångslöner för undersköterskor.

Jag tycker faktiskt att det rent ut sagt är skamligt, av flera anledningar. Ansvar borde spegla lön. Kvinnors arbete ska inte undervärderas. När det gäller arbeten som är centrala för vår gemensamma utveckling och som vi alla är beroende av är det inte arbetsvillkor som återspeglar det. Det är skamligt också för att de som går ut och kräver lägre löner inom välfärdssektorerna själva tjänar enorma belopp i jämförelse. Ta till exempel Annie Lööf! Hon krävde lägre löner för en undersköterska. En undersköterska skulle behöva tolv månader på sig för att komma upp i Annie Lööfs månadsinkomst. En annan anledning till att det är skamligt är att jag skulle tro att ingen av dem som kräver lägre löner i de här sektorerna har jobbat där. Egentligen är det så skamligt att man inte finner ord för det.

Det är inte heller rimligt att 60 procent av de anställda i äldreomsorgen är deltidsanställda. I den skrivelse vi nu debatterar kan vi se att visstidsanställningarna har ökat med 18 procent de senaste fyra åren medan de tillsvidareanställda har ökat med 0,1 procent. Det är inte rimligt att 25 procent av de anställda i vård och omsorg är visstidsanställda inom kommunerna, och det är än mindre rimligt att 32 procent av de anställda i de privata välfärdsbolagen i samma sektorer är visstidsanställda. 45 procent av de timanställda saknar utbildning för det jobb de utför. Av de tillsvidareanställda är det 20 procent som saknar utbildning.

Det behövs helt enkelt en annan politisk inriktning. Det behövs en politik som innebär ökade resurser till välfärden för fler anställda och för bättre arbetsvillkor och kvalitet. Det krävs en lagstadgad rätt till heltidstjänster och att lagen ändras så att allmän visstid avskaffas. Det behövs en politik som ser till att de skattepengar vi alla är med och betalar går till de välfärdsverksamheter de är avsedda för och inte ned i riskkapitalisters privata fickor. Det behövs kommunpolitiker som tar sitt ansvar som arbetsgivare och som börjar avveckla de delade turerna, som avskaffar allmän visstid i lokala kollektivavtal, som inför rätt till heltid och som satsar på kompetensutveckling. Det går att förändra.

I den budget som nu ligger på riksdagens bord och som vi ska fatta beslut om inom ett par veckor kommer statsbidrag att öronmärkas för fler anställda i äldreomsorgen. Det är mycket välbehövligt, för det finns reformer som är mer centrala för kvinnors livsvillkor än andra. Den stora satsningen på 2 miljarder mer till fler anställda i äldreomsorgen, vilket motsvarar lönerna för ca 5 000 undersköterskor, är en sådan satsning för att öka kvaliteten.

Det ger de anställda mer tid för de äldre, vilka oftast är kvinnor. Det är framför allt kvinnor som är beroende av hur väl utbyggd äldreomsorgen är. Det är vi som går ned i arbetstid – eller slutar jobba helt – för att ta hand om våra anhöriga när välfärden inte räcker till. Därför är det också helt avgörande för kvinnors rätt till en egen försörjning att äldreomsorgen fungerar, vilket också Niklas Karlsson så påpassligt tog upp här i talarstolen.

Det är också kvinnor som är i majoritet bland dem som jobbar i äldreomsorgen. De sliter och släpar och stressar allt vad de kan för att räcka till, men de har ändå svårt att hinna med. Nu kan de äntligen få fler arbetskamrater och mindre stress. Arbetsmiljön förbättras, och det kan i sin tur inne-

bära att fler söker sig till yrket, vilket ju är nödvändigt för att klara framtidens utmaningar, där inte minst andelen 80 år och äldre ökar kraftigt. Det behövs ca 200 000 fler anställda för att klara den utmaningen. Den satsningen är helt enkelt välinvesterade pengar.

Nu höjs också anslagen till förlossningsvården. Förskolan och fritis får pengar till att minska gruppstorlekarna. Det behövs verkligen. Vi kan se i skrivelsen att under den borgerliga regeringen har gruppstorlekarna ökat. Det är inte rimligt att man har 21,8 barn per årsarbetare på fritis. Även pengar för att minska klasstorlekarna i de yngre årskurserna finns med i budgeten.

Landstingen kommer att få kompensation från nästa år för att barn ska få gratis medicin och gratis glasögon. Det är inte rimligt att föräldrar tvingas välja mellan att betala astmamedicin eller elräkningen. Vänsterpartiet har fått igenom dessa reformer, som ger barn gratis medicin och rätt till glasögon. Det är också en signal om vilket samhälle vi vill ha, för det ska inte vara tjockleken på föräldrarnas plånbok som avgör vilka förutsättningar våra barn får.

Så byggs välfärden ut och omfattar fler områden, vilket i sig ger en bättre samhällsutveckling.

I skrivelsen kan vi också se att gruppen ensamstående föräldrar som uppbär försörjningsstöd är stor. Hela 22 procent av dem tvingas gå till socialen. Men nu kommer underhållsstödet äntligen att höjas med 300 kronor per månad, och det är verkligen behövligt. Underhållsstödet har höjts med 100 kronor på 20 år, och under åtta år kunde borgarna ha valt att göra den prioriteringen. Men så viktig är väl inte de ensamstående föräldrarnas ekonomi.

Om man frågar folk vad de faktiskt tycker brukar de säga att vård, skola och omsorg är viktigast. Även jämställdhet brukar komma högt upp. När man går igenom forskning kan man se att jämlika samhällen mår bättre och utvecklas bättre och att samhällen med utbyggda välfärdssystem också har fler som står till arbetsmarknadens förfogande och vill bidra.

Samtidigt vet vi att det finns stora revor i välfärden, att de anställda i välfärden är mer sjukskrivna än andra yrkeskategorier och att stressen och arbetsbelastningen är hög. Vi vet också att det är effektivare att pressa ned arbetslösheten med offentliga investeringar än med skattesänkningar.

Allt detta talar för att det behövs mer resurser till välfärden, att de offentliga investeringarna behöver öka och likaså skatteintäkterna och att de med högre inkomster och kapital måste bidra mer än i dag. Vi har inte råd att låta skattepengar avsedda för välfärden gå till aktieutdelningar i privata bolag.

Pengarna behövs till bättre kvalitet och arbetsvillkor i välfärden. Det känns lite märkligt att behöva säga det, men mormors omsorg är långt mycket viktigare än riskkapitalbolagens vinster. Det är något jag tycker att borgerliga ledamöter och sverigedemokrater borde ta till sig.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 15.)

§ 7 Förändrade villkor för affärsverkscheferna

Finansutskottets betänkande 2014/15:FiU31
Förändrade villkor för affärsverkscheferna (prop. 2014/15:78)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 15.)

*Mot en ny europeisk
grannskapspolitik*

§ 8 Mot en ny europeisk grannskapspolitik

Utrikesutskottets utlåtande 2014/15:UU18
Mot en ny europeisk grannskapspolitik (JOIN(2015) 6 final)
föredrogs.

Anf. 12 PAVEL GAMOV (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation vad beträffar detta utlåtande.

Sverigedemokraterna anser att EU ska eftersträva goda relationer och utvecklade handelsförbindelser med grannskapsländer. Samtidigt värnar vi varje lands suveränitet och territoriella integritet och anser att utformningen av EU:s politik gentemot grannskapet måste ha en bred förankring bland befolkningar och civilsamhällen både inom EU:s medlemsstater och i länderna i grannskapet.

Vi anser att villkoren som EU ställer upp för att ingå ett associeringsavtal måste skärpas. Redan innan ett avtal ingås bör ett tredjeland uppvisa resultat när det gäller exempelvis korruptions- och brottsbekämpning, rättsstat, gränskontroller, säkerhet, demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna.

Detta är en förutsättning för att ett fördjupat samarbete mellan EU och ett tredjeland i grannskapet ska vara långsiktigt hållbart.

Senast i höstas sas det från regeringens sida att dessa associeringsavtal inte är ett första steg till medlemskap. Förvisso var det redan då uppenbart att detta bara var rökridaer och att ett fullt medlemskap för de tre östliga partnerskapsländer som i första hand diskuteras i det här sammanhanget alltid varit på dagordningen. Den senaste tiden har detta nu ändrats, och det talas numera öppet om att dessa tre länder – Moldavien, Ukraina och Georgien – måste knytas närmare EU.

Dessa länder är dock långt ifrån att uppfylla kraven för medlemskap. Förvisso verkar detta inte vara ett problem över huvud taget, då flera av de nuvarande medlemsstaterna frekvent bryter mot sina egna anslutningsfördrag utan att straffas för det på något sätt.

Precis som Rumäniens och Bulgariens medlemskap har ökat kostnaden för de svenska skattebetalarna kommer även nya medlemsstater från det östliga partnerskapet och Balkan att göra detsamma.

Dessa medlemsstaters oförmåga att ta hand om sina egna problem och i stället överföra dessa på till exempel det svenska samhället är känd för de flesta vid det här laget.

Å andra sidan är inte bara de nya EU-länderna som har problem som bör lösas innan fler duperas in. Att till exempel Italien, som en av EU:s tidigaste medlemmar, ligger på samma nivå som Swaziland och Senegal i korruptionsindex visar att det finns mycket att göra även i de gamla medlemsstaterna innan nya kan accepteras.

Stödpaket till länderna inom det östliga och det sydliga partnerskapet bör inte vara något som det fattas beslut om på EU-nivå, utan det borde vara något som respektive medlemsstat fattar beslut om själv. Anledningen till detta är den prekära situation som många medlemsstater befinner sig i ekonomiskt.

Unionen för Medelhavet och EU bör inte fördjupa sitt samarbete ytterligare, och Sverige ska utträda ur det samarbetet.

EU verkar liksom de gamla Rom ha ett behov av att hela tiden växa sig större och större. Genom olika typer av avtal och nya medlemsländer knyter man nya folk och landområden till unionen, utan att respektive folk får säga sitt. Det kan vara så att EU måste växa för att existera, för så fort man slutar med det kommer de interna problemen att komma upp till ytan i ännu större skala än de redan gör i dag.

I denna expansion ligger även fröet till EU:s undergång som organisation. När det inte finns nya medlemsstater att använda som låglöneländer kommer industrierna att flytta långt bort från EU om den rådande ordningen får fortsätta.

Likt Rom, som slets sönder av interna maktkamper, korruption, nepotism, kulturella olikheter och havererad ekonomi, kommer också EU att förpassas till historien om den nuvarande utvecklingen får fortsätta.

Till skillnad från Rom, som lämnade ett kulturellt arv som aldrig tidigare skådats i mänsklighetens historia, kommer nog EU:s arv att lämna följande fråga: Hur kunde några få förstöra så mycket?

Anf. 13 HANS LINDE (V):

Herr talman! Utrikesutskottets utlåtande berör EU:s grannskapspolitik, det vill säga unionens relationer till länderna både öster och söder om EU.

Vänsterpartiets utgångspunkt när det gäller EU:s relationer, precis som när det gäller Sveriges relationer till omvärlden, är att de måste styras av arbetet för mänskliga rättigheter, frihet och demokrati – inte av snäva egenintressen. Utgångspunkten måste vara att försvara varje lands och varje folks rätt att självständigt göra sina politiska vägval.

I det östra grannskapet ser vi i dag hur ett flertal länder är satta under starkt tryck från ett Ryssland som försöker begränsa ett flertal länders nationella självbestämmande. För oss är det viktigt att EU:s svar på Rysslands agerande inte kan vara att bemöta det på samma sätt, att bemöta propaganda med propaganda eller påtryckningar med andra former av påtryckningar. Vårt svar måste vara att värna det fria ordet och den fria debatten, att värna det civila samhället, varje lands suveränitet och varje folks rätt till självbestämmande. I varje folks rätt till självbestämmande ligger också rätten att välja, om man så önskar, att gå med i Europeiska unionen. Därför är det självklart för Vänsterpartiet, även om vi är ett EU-kritiskt parti, att värna medlemskapsperspektivet med länderna i det östra grannskapet.

Vi måste också se att situationen gällande mänskliga rättigheter fortfarande är allvarlig i det östra grannskapet men också att situationen skiljer sig tydligt mellan de olika länderna. Här måste vi, både Sverige och EU, vara tydliga och konsekventa oavsett om det handlar om attacker mot prideparader i Moldavien, inskränkningar i det civila samhällets frihet i Armenien, lagar som begränsar yttrandefrihet och fri forskning i Ukraina eller om det handlar om diktaturerna i Vitryssland och Azerbajdzjan.

Herr talman! I de delar som berör det östliga partnerskapet står Vänsterpartiet i stort sett bakom utskottets utlåtande. Men vi har en rad frågor vi vill lyfta fram med anledning av det södra grannskapet, där vi ser tydliga behov av att Sverige driver på för att i grunden förändra EU:s grannskapspolitik.

Den arabiska våren synliggjorde hur män och kvinnor i Nordafrika och Mellanöstern delade våra drömmar om ett liv i frihet och ett liv där man får sina grundläggande mänskliga rättigheter respekterade. Det synliggjorde hur män och kvinnor i både Nordafrika och Mellanöstern var beredda att med stort mod stå upp för sina mänskliga rättigheter.

Men den arabiska våren synliggjorde också EU:s dubbelmoral i relationen till flera av regionens auktoritära regimer. Det politiska samarbetet med diktaturerna i Egypten, Tunisien och Libyen var omfattande fram till den arabiska våren. I vissa fall fortsatte det till och med när människorna gick ut på gatorna och demonstrerade. I arbetet med att stänga EU:s gränser för flyktingar och asylsökande var flera av regionens auktoritära regimer nära lierade. Och när det kommer till frågor om handel och vapenexport var man beredd att blunda för brott mot och kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

Efter den arabiska våren sa sig EU vilja göra ett omtag av den förda politiken, och frågor om mänskliga rättigheter stod högt upp på den politiska dagordningen. Tyvärr har vi inte sett någon verklig förändring av politiken i det södra grannskapet.

När Egyptens nya auktoritära regim dömer hundratals oppositionella till döden i massrättegångar är protesterna få och lågmälda. I förbindelserna med regionen prioriteras fortfarande handel och goda politiska relationer till regimerna framför en konsekvent kamp för de mänskliga rättigheterna. Och fortfarande ser man inga problem med att samarbeta med djupt auktoritära regimer och att sätta in militära medel för att försöka förhindra att människor uttrycker en av sina grundläggande mänskliga rättigheter, nämligen rätten att få söka asyl.

Herr talman! Exempelen är många på hur den högstämda retoriken och den praktiska dagliga politiken skiljer sig åt. Jag skulle vilja lyfta upp två konkreta exempel.

Trots Israels mycket omfattande och pågående folkrättsbrott har EU i dag ett mycket vittgående samarbete med Israel inom en rad områden. EU ingick ett associeringsavtal med Israel 1995. En central del av avtalet är omfattande handelslättnader för staten Israel. Avtalet är tydligt villkorat med respekt för mänskliga rättigheter, demokratiska principer och folkrätten. Det är samma typ av villkor som finns i en lång rad andra associeringsavtal. Det finns flera exempel på att EU har valt att frysa eller till och med upphäva associeringsavtal på grund av brott mot de mänskliga rättigheterna.

Vänsterpartiet tycker att vi ska ha en måttstock när det gäller mänskliga rättigheter och folkrätt. Därför tycker vi att det är självklart att Sverige bör agera för att det nuvarande associeringsavtalet med Israel fryses till dess Israel respekterar folkrätten och häver ockupationen av Västbanken, Gaza-remsan och östra Jerusalem.

Sedan 1975 är stora delar av den tidigare spanska kolonin Västsahara ockuperad av Marocko. Ockupationen har av den internationella domstolen i Haag fördömts och bedömts vara rättsvidrig. FN har tydligt sagt i resolution efter resolution att det västahariska folket självt måste få avgöra sin framtid i en folkomröstning. Men varje försök att få till stånd en folkomröstning har stoppats av ockupationsmakten Marocko. Trots det förhandlar EU just nu med Marocko om ett deep and comprehensive free trade agreement. När avtalet är på plats kommer det att bli det mest omfattande handelsavtal som EU har med något land runt Medelhavet. EU har redan undertecknat avtal om handel med jordbruksprodukter och fiske med Marocko.

Vänsterpartiet anser att Sverige måste driva på i EU för att varje diskussion och förhandling om handelslättnader och fördjupat samarbete med Marocko villkoras med att Marocko respekterar folkrätten och genomför en folkomröstning i Västsahara i enlighet med FN:s beslut.

Låt mig sammanfatta. Vänsterpartiet anser att det i ljuset av den arabiska våren fortfarande finns mycket stora behov av att i grunden reformera EU:s grannskapspolitik med Nordafrika och Mellanöstern för att öka fokus på folkrätt, demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter.

Därför vill jag yrka bifall till reservation 2.

Anf. 14 PAVEL GAMOV (SD) replik:

Herr talman! När man lyssnar på Hans Linde kan man luras att tro på de utfästelser som han kommer med när det gäller att Vänsterpartiet skulle vara ett EU-kritiskt parti. Hans Linde uppehöll sig vid påståendet att Vänsterpartiet skulle vara ett EU-kritiskt parti under en stor del av sitt anförande.

Herr talman! Tillåt mig ställa mig frågande till det påståendet. Vi har de senaste åren sett att Vänsterpartiet inte alls har några problem med att alltmer makt flyttas över från parlamenten och de enskilda folken i unionen till Bryssel och EU-kommissionen – till icke folkvalda byråkrater och pampar. Här har vi de senaste åren sällan hört Vänsterpartiet opponera sig mot detta, till exempel när vi i EU-nämnden varje fredagsmorgon, varje vecka, lämnar över alltmer makt från Sverige till Bryssel. Vi kan se i utlåtandet att varken Hans Linde eller Vänsterpartiet har några problem med att de östliga partnerskapsländerna i förlängningen blir medlemsstater.

Vad innebär det för den svenska välfärden, som Hans Linde och Vänsterpartiet vanligtvis slår sig för bröstet för? Det kommer att innebära att Sveriges medlemsavgift, som redan är skyhögt, kommer att bli ännu högre. Sverige är redan i dag största nettogivare i unionen. Om vi tillåter att de tillkommande medlemsstaterna, innan de kan uppfylla kriterierna, ingår som medlemsstater i unionen kommer det att innebära att vi kommer att skyffla i väg ännu mer skattemiljarder till unionen, till en icke-demokratisk koloss – som Hans Linde och hans parti inte har några problem med.

Hur EU-kritiskt är Hans Lindes parti? Hur definierar Hans Linde EU-kritik i det här sammanhanget?

Anf. 15 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Pavel Gamov får ursäkta, men jag tar lätt på kritiken mot Vänsterpartiets EU-politik från Sverigedemokraternas sida. Sverigedemokraternas och Vänsterpartiets syn på EU har i grunden helt olika utgångspunkter.

Sverigedemokraternas syn på EU grundar sig i en dunkel nationalism. Vår EU-kritik grundar sig snarare i vårt engagemang för solidaritet, för folkligt inflytande och för en stark svensk välfärd.

Vi har aldrig varit ett parti som har kritiserat EU-samarbetet för att vi är emot samarbete. Det är snarare så att vi har kritiserat EU-samarbetet för att vi ser att det stänger för många dörrar i det internationella samarbetet. Vi vill ha ett Sverige som är en internationell aktör, både i och utanför Europa.

Det är lite talande, det som Pavel Gamov säger. Sverigedemokraterna talar gärna om folkligt inflytande och folkets självbestämmande. Men när det gäller människor som bor i Ukraina, Moldavien eller Armenien vill man att de människorna aldrig ska ha det självbestämmandet. Man tycker att det är sverigedemokrater i Sveriges riksdag som ska avgöra vilka som ska eller inte ska kunna bli medlemmar i EU.

För mig är det självklart att försvara varje folks rätt att göra sina egna val. På samma sätt som vi i Sverige genomförde en folkomröstning om EU tycker att jag att det är helt rimligt att befolkningen i Moldavien, Ukraina eller Georgien, den dag de länderna uppfyller kraven på demokrati och mänskliga rättigheter, på riktigt ska kunna utöva sitt nationella självbestämmande. Varför vill Sverigedemokraterna förvägra dessa folk denna möjlighet?

Vänsterpartiet är ett parti som har omsorgen om den svenska välfärden i centrum. Det är därför vi till skillnad från Sverigedemokraterna kämpar mot den girighet som har brett ut sig inom svensk välfärd de senaste åren – för att vi ska få mer resurser till äldreomsorg, skola och sjukvård.

Jag har mycket svårt att se på vilket sätt vi räddar svensk välfärd genom att stänga dörren till Moldavien, till Ukraina, till Georgien. Det är inte så vi bygger en starkare välfärd i Sverige.

Anf. 16 PAVEL GAMOV (SD) replik:

Herr talman! Jag kan bara konstatera att de tre länder i det östliga partnerskapet som vi diskuterar här, Georgien, Moldavien och Ukraina, är tre länder som är drabbade av stor fattigdom. Det finns en hög grad av korruption.

De här länderna är på intet sätt redo att bli kandidatländer eller i förlängningen medlemsstater i unionen. Men vi ser att övriga partier här i riksdagen har den ambitionen. Man ville inte kännas vid detta i höstas eller i vintras, men nu talar man helt öppet om det så kallade medlemskapsperspektivet – att de här tre länderna ska bli medlemsstater. Det är inte på något sätt realistiskt.

Som jag redogjorde för i mitt anförande har vi redan i dag enorma ekonomiska problem i unionen. Det är därför man från kommissionens sida ännu mer vill centralstyra både bankväsen och finanspolitik i de enskilda medlemsstaterna.

Det här, herr talman, har inte Hans Linde några som helst problem med. Hans Linde och Vänsterpartiet har inga som helst problem med att alltmer makt flyttas över från det svenska parlamentet, från det svenska folket, till en icke folkvald liten elit i Bryssel – kanske inte så liten längre, för EU sväller hela tiden.

Det är här skiljelinjen går mellan Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna. Sverigedemokraterna vill ha ett mellanstatligt samarbete. Vi vill ha samarbete med andra länder i Europa. Vi vill ha handel med andra länder i Europa. Vi vill också ha handel med länderna i östliga partnerskapet. Men vi vill inte att vår nettoavgift till EU ska höjas ännu mer, vilket kommer att bli fallet om de här länderna blir kandidatländer och i förlängningen medlemsstater.

Det här kommer att få konsekvenser för den svenska skattepolitiken och den svenska välfärden. Vi kommer inte att klara av välfärden, bland annat på grund av att vi har en så pass hög medlemsavgift till EU. Jag förstår inte – har inte Hans Linde några som helst betänkligheter mot detta?

Anf. 17 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Jag kan påminna Pavel Gamov om att när riksdagen debatterade Lissabonfördraget var det jag som företrädde Vänsterpartiet. Det var jag som stod här i talarstolen. Det var vi som lade fram förslagen och ställde kraven på att minska överstatligheten.

Jag minns inte att jag såg Sverigedemokraterna då – av naturliga skäl inte i den här kammaren, för ni var inte invalda då, men inte heller ute på gator och torg där vi i Vänsterpartiet försökte samla in namn för att få till stånd en folkomröstning.

Låt mig vara tydlig när det gäller medlemskapsperspektivet. För oss i Vänsterpartiet innebär medlemskapsperspektivet när det gäller östliga partnerskapet inte att de här länderna *ska* bli medlemmar. Det innebär att de ska *ha möjlighet* att bli det den dag de uppfyller våra krav och den dag människorna i de här områdena faktiskt önskar det.

Det kanske är en lite bredare ingång i den här debatten, men jag tycker att det är ganska smaklöst av Sverigedemokraterna att utmåla ukrainare, moldavier eller georgier som drömmer om ett bättre liv, drömmer om att få vara en del av Europa, lättare kunna resa och ha samma möjligheter som vi i Sverige har, som hot mot den svenska välfärden.

Jag ska påminna Pavel Gamov om att det är Sverigedemokraterna i den här kammaren som har stoppat satsningar i mångmiljardklassen på den svenska välfärden. Att det i dag finns brister i svensk välfärd beror inte på människor i Moldavien. Det beror på att Sverigedemokraterna i december röstade ned en budget som skulle ha gett svensk välfärd mer pengar.

De som i dag tjänar pengar på den svenska välfärden, de som väljer att ta resurser som skulle ha gått till att minska klasstorlekar eller till att anställa fler i äldreomsorgen, är inte georgier som drömmer om en bättre framtid. De är de riskkapitalbolag som Sverigedemokraterna vill ha kvar. Sverigedemokraterna har ju nu kommit ut som kramare av Carema, At-tendo, Aleris och de andra.

Så nej, Pavel Gamov, hotet mot svensk välfärd är inte människor som bor i östliga partnerskapet. Det största hotet mot svensk välfärd är Sverigedemokraterna själva.

Anf. 18 KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! EU:s grannskapspolitik är återigen i fokus. Den senaste tidens utveckling i EU:s närområde ställer Sverige, EU och EU:s grannskapspolitik inför nya svåra utmaningar. Det förändrade säkerhetspolitiska läget österut och söder om Medelhavet har ändrat förutsättningarna för EU:s grannskapspolitik.

EU måste ha verktyg för att kunna hantera den förändrade situationen i grannskapet och kunna hantera det faktum att partnerländerna har varierande ambitionsnivå i sina relationer med EU inom ramen för EU:s grannskapspolitik.

Därför är det bra att den här politiken nu ses över. Det är därför vi är här i kammaren i dag – för att debattera det utlåtande som utrikesutskottet har skrivit utifrån det gemensamma samrådsdokumentet *Mot en ny europeisk grannskapspolitik*.

Tanken med det här dokumentet är att det ska ligga till grund för just en politisk debatt om grannskapspolitiken. Fram till slutet av den här månaden har medlemsstater, partnerländer, Europaparlamentet, nationella parlament, civila samhällsorganisationer, tankesmedjor, näringslivet och forskarvärlden möjlighet att lämna synpunkter. Det är bra att processen är så inkluderande så möjligt.

Herr talman! Som jag inledde med: Utmaningarna vi nu står inför är betydligt svårare, större och allvarigare än på mycket länge.

I öster har vi Ryssland, som agerar med våld, ekonomiska hot och en kraftig propaganda mot sina grannländer. Ryssland gör allt i sin makt för att hindra att Europas grannländer närmar sig EU.

Söder om Medelhavet präglas Europas grannskap av tilltagande extremism och terrorism. Varje dag ser vi tragiska exempel på hur många flyr från de här områdena på grund av politisk instabilitet, ekonomisk oro och fattigdom.

Dessa strider och detta sönderfall leder till humanitära katastrofer och hot mot vår säkerhet. Det hotar också våra grundläggande värderingar om ett fritt och öppet samhälle.

När vi diskuterar EU:s grannskapspolitik måste vi komma ihåg att även om det formellt och tekniskt sett är så att grannskapspolitiken och EU:s utvidgningsprocess eller -politik är två helt olika saker förhåller det sig inte så politiskt. Grannskapspolitiken och utvidgningsprocessen är två delar av samma process.

Min fasta övertygelse, herr talman, är att EU ska vara öppet för alla de europeiska länder som vill och förmår leva upp till de krav som medlemskapet ställer. Det har tidigare varit ett framgångsrecept mot fattigdom och politisk instabilitet.

Vägen till medlemskap är ofta krävande och komplicerad. Men det är just uppfyllandet av EU:s medlemskriterier som i grunden ger medlemskapet dess stora värde, då det skapar förutsättningar för att bli en del av en gemenskap av fria samhällen och konkurrenskraftiga ekonomier.

För att ge några exempel: Genom det östliga partnerskapet, som har funnits sedan 2009, har EU:s samarbete med de sex grannländerna i Östeuropa och Kaukasien förstärkts. Men samtidigt som partnerskapet på vissa områden har överträffat förväntningarna genom färdigförhandlade associationsavtal finns det bakslag och stora utmaningar.

Reformtaktan i Azerbajdzjan och Vitryssland är låg eller obefintlig. Armenien drog sig tillbaka från sitt framförhandlade avtal. Även i Georgien, Moldavien och Ukraina – de tre länder som kommit längst i sina närmanden till EU – återstår stora utmaningar, inte minst när det gäller respekten för mänskliga rättigheter och problemen med korruption.

För att fortsätta utveckla relationerna till EU:s grannländer och främja partnerländernas egenansvar måste EU bli bättre på att påvisa de positiva effekterna av ett närmande till EU. Man talar om en förbättrad strategisk kommunikation om grannskapspolitikens mål och inriktning i både partnerländerna och EU, och det spelar en viktig roll. Det betonas i dokumentet.

Som sagt: Länderna i det östliga partnerskapet som geografiskt är belägna i Europa ska ha rätt att ansöka om medlemskap i EU så snart de uppfyller kriterierna.

Låt mig ta upp vad utskottet pekar på i utlåtandet. Bland annat tycker vi att frågor om jämställdhet och kvinnors rättigheter har fått en väldigt undanskymd plats. Detta är naturligtvis frågor som måste finnas med i en översyn av grannskapspolitiken.

Sammantaget, herr talman, ligger själva kraften i hela Europasamarbetet i att EU har varit en garant för frihet, fred och demokrati för EU:s medlemsländer. Det ska det fortsätta att vara, både för medlemmar och blivande medlemmar, och naturligtvis i samarbete med grannarna. Här ska Sverige fortsätta vara en drivande kraft. Det är en signal inom EU och också till regeringen om att Sverige har en viktig uppgift att driva på för att de värderingar som är grundtanken i EU-samarbetet kommer att fortsätta finnas samtidigt som vi har mycket stora utmaningar.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag. Nu är detta inte ett betänkande utan ett utlåtande som ska läggas till handlingarna, men likväl yrkar jag bifall.
(Applåder)

I detta anförande instämde Erik Ottoson (M).

Anf. 19 PAVEL GAMOV (SD) replik:

Herr talman! Den som lyssnade på Karin Enströms anförande hörde många fina ord och löften om fred, frihet och att vi till exempel ska kunna handla med länderna i det östliga partnerskapet. Det är såklart något som alla partier i den här kammaren ställer upp på. Vem vill inte ha frihet? Vem vill inte ha frihandel? Jag känner inte till något parti i Sveriges riksdag som inte vill ha det.

Men konsekvensen av det som Karin Enström förespråkar här är att de här länderna i förlängningen ska bli medlemsstater. Först blir de kandidatländer, sedan medlemsstater. Det handlar om Georgien, Ukraina och Moldavien, tre länder som är hårt ansatta av både fattigdom och korruption.

Som jag tidigare varit inne på i mitt huvudanförande och i en tidigare replikväxling här kommer detta att få ödesdigra konsekvenser för den svenska ekonomin och välfärden.

Moderaterna, som vanligtvis säger sig vara ett parti som vill värna de statliga finanserna, torde rimligen ha invändningar mot detta, men jag hör inget sådant i Karin Enströms anförande.

Sverigedemokraterna är som sagt positiva till frihandel med till exempel Georgien, Moldavien och Ukraina, och det är något som vi också lyfte fram när vi debatterade associeringsavtal med dessa länder tidigare under riksdagsåret. Men nu pratar man helt öppet om medlemsstatus för de här länderna, och det är något helt annat. Det kommer att påverka vår medlemsavgift till EU, som redan i dag är skyhögt. Sverige är redan i dag den största nettogivaren bland samtliga medlemsstater. Vi skänker bort skattemiljard efter skattemiljard utan att få tillbaka de pengarna, samtidigt som vi har stora hål i vår egen välfärd.

Min fråga är om Karin Enström inte ser några problem med detta och vad de här ländernas eventuella medlemsstatus i framtiden skulle kunna få för konsekvenser.

Anf. 20 KARIN ENSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Jag tycker att denna första replik visar just vad det är som skiljer Sverigedemokraterna från Moderaterna, Alliansen och övriga partier, nämligen synen att allt vi gör ska vi göra endast för Sveriges väl och ve och inte se kraften i att sträva efter samarbete och att vara en del av en större gemenskap som kommer alla till gagn.

Det verkar som om Pavel Gamov har förläst sig på så kallade nollsummespel. Det som har varit så framgångsrikt och som fortfarande gör att många länder i Europa vill bli medlemmar i EU är kraften i den inre marknaden i att värna de värderingar som vi delar. Det är bra. Det öppnar för bättre demokrati. Det öppnar upp för att respektera mänskliga fri- och rättigheter, och det är ekonomiskt fördelaktigt för alla som deltar. Detta är något som Sverigedemokraterna har missat.

Jag håller inte alls med om beskrivningen att det väl inte finns någon som är emot frihandel. Ser vi oss omkring i Europa ser vi att det finns kraftiga strömningar som står för protektionism. Det är nationalistiska strömningar som inte alls ser fördelarna med att samarbeta och att ha en inre marknad, där man kan få kapital, människor och arbete att flöda fritt.

Tänk om vi när muren föll hade sagt samma sak till de länder som då ingick i Warszawapakten: Ja, ja, vi kan väl handla med er, men ha inga andra ambitioner! Hur skulle det ha sett ut i dag?

Det största hotet i dag är naturligtvis den ryska aggressionen, som inte vill att länderna själva ska få bestämma vilka de ska samarbeta med. Vi kanske kan få svar av Sverigedemokraterna på hur det ska gå till.

Anf. 21 PAVEL GAMOV (SD) replik:

Herr talman! Svaret är väldigt kort. Sverigedemokraterna värnar den territoriella integriteten för alla länder, och det omfattar självklart även Georgien, Ukraina och Moldavien. Det gäller både så kallad rysk aggression men även EU-aggression.

Vi vill inte att EU ska lägga sin näsa i blöt här och destabilisera unionen ännu mer på det här sättet. Det är ju vad konsekvensen kommer att bli i det här fallet.

Det kommer att ske en ekonomisk destabilisering som kommer att drabba även vårt land väldigt hårt, eftersom vi redan är största nettogivare, som jag har redogjort för.

Jag kan konstatera att länder som Schweiz, Norge och Island har en mycket bättre demokrati och framför allt en bättre ekonomi utan att vara medlemmar i unionen. Det är inte så att alla länder i Europa står och knackar på dörren. Det är kanske framför allt sådana där fattiga länder som ser uppenbara ekonomiska fördelar med att bli medlemsstater, men det kommer att drabba länder som inte befinner sig på samma ekonomiska nivå.

Självklart ska vi kunna ha ett mellanstatligt samarbete mellan fria, suveräna och oberoende nationalstater. Men det är absolut inte detta som unionen har utvecklats till, och det är absolut inte det som kommissionen har för ögonen i framtiden.

Den planerade utvidgningen österut – man vill ta in nästan alla länder, verkar det som, även Turkiet, som inte ens ligger i Europa – kommer att drabba svenska skattebetalare, svensk ekonomi och svensk välfärd väldigt hårt. Jag är den förste att beklaga att Moderaterna och Karin Enström inte har några som helst betänkligheter rörande detta. Det är så jag tolkar Karin Enströms anförande. Men om det faktiskt är så att ni har några problem med detta i Moderaterna skulle jag gärna vilja höra det i så fall.

Anf. 22 KARIN ENSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Som jag försökte beskriva i mitt anförande ser vi naturligtvis stora utmaningar runt om oss, både österut och söderut. Där är Moderaternas budskap att det är mer samarbete som krävs, inte mindre. Att stänga ute länder eller att, som Pavel Gamov, jämföra rysk aggression med EU-aggression är något som faktiskt får tanken att svindla.

Vad det handlar om är att EU ska vara öppet för den som vill. Det bygger naturligtvis på ett nationellt självbestämmande. Det handlar inte om att tvinga in någon i något samarbete. Däremot handlar det om att om man vill och om man uppfyller kriterierna ska EU vara öppet för nya medlemmar som har den geografiska belägenheten.

EU ska också vara öppet för samarbete med grannar. Det är därför vi talar om en differentierad grannskapspolitik utifrån ländernas egna ambitioner och deras geografiska belägenhet.

Nu ser vi väldigt tydligt att EU, där Sverige ingår, mår bra av att ha välmående grannar. Det är det som är grejen med samarbete.

Vi har helt olika ingångsvärden eller utgångspunkter för hur vi ser på samarbete, integration och den inre marknaden. När länder som delar samma värderingar arbetar tillsammans kan vi uppnå mycket mer, både inom unionen och i förhållande till våra grannar och partner. Detta är den stora skillnaden mellan vårt parti och ert, Pavel Gamov.

Anf. 23 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C):

Herr talman! Det är ingen överdrift att säga att det är en orolig värld vi lever i. Spänningar och oroligheter kommer allt närmare, och vi kan se hur utvecklingen i och kring Europa tyvärr inte har gått åt rätt håll de senaste åren.

Det är en utveckling vi måste vara med och vända, för att fler människor ska kunna känna framtidstro och ha en möjlighet att leva tryggt och säkert och få utlopp för sina drömmar.

I dag ser vi hur strider, terrorhandlingar, kriminell aktivitet och förtryck i alltför stor utsträckning är vardag för många av våra grannar i öster och söder. I östra Ukraina har vardagen satts på paus nu när kriget har dragit in från den ryska sidan.

I Nordafrika och Mellanöstern är det snarare livet som har satts på paus, då det för många dagligen handlar om en kamp på liv och död. Tyvärr kan man konstatera att den arabiska våren som vi såg för några år sedan i alltför snabb takt har övergått i en arabisk vinter – en vinter som ännu inte verkar ge vika.

Herr talman! EU har givetvis en stor och viktig roll att spela för att bidra till fred och stabilitet i sitt närområde. För att kunna göra detta krävs många olika saker. Det handlar om allt från ett mer humant asylmottagande till vilken gemensam utrikespolitik vi kan föra i unionen. I dag diskuterar vi det utlåtande som utrikesutskottet tagit fram med anledning av kommissionens samrådsdokument inför revideringen av EU:s grannskapspolitik.

Grannskapspolitiken är ett viktigt verktyg för att vi som union ska kunna bidra till mer stabilitet och säkerhet, om den bara fylls med rätt innehåll. För mig och Centerpartiet är det huvudsakliga syftet att främja demokrati, rättsstat, respekt för mänskliga rättigheter, jämställdhet och en hållbar ekonomisk utveckling.

Det handlar också om att EU måste se till att leverera till alla de länder som har ingått samarbeten med EU. Framför allt nu, när påtryckningar och hot kommer från olika aktörer, måste man veta att man kan lita på EU.

Herr talman! En viktig del i en framgångsrik grannskapspolitik är att vi kan hitta en modell för när unionen tillsammans med grannskapsländer som önskar ett närmare samarbete också ska få möjlighet att ta steg i den riktningen. Det handlar bland annat om att kunna erbjuda en närmare politisk associering till och integrering i EU:s inre marknad. Grannländer som ligger inom Europa ska ha möjlighet att bli medlemmar i EU när medlemskraven är uppfyllda.

Samarbete, handel och ett ömsesidigt beroende har gynnat Europa under de senaste decennierna. För svensk del har export länge varit en viktig del av vår ekonomi. Den inre marknaden i EU och möjligheten till friare handel med fler är något som gynnar oss. Men framför allt ger mer samarbete och utbyte fler möjligheter till gemensamma vinster för både företag och organisationer men också för de människor som söker sig över gränserna och skapar nätverk, beroenden och en framtid som spänner över nationsgränserna.

Det är när vi kan vara med och bidra med stabilitet och trygghet för fler människor som dessa människor får möjlighet att förverkliga sina drömmar, ge sig själva och sina barn en bättre framtid och få en vardag där livet är något enklare och friare.

Herr talman! Om vi genom EU:s grannskapspolitik kan erbjuda bra samarbeten som sporrar reformer, demokratisering, rättssäkerhet och minskad korruption kommer det att ge stora vinster för vanliga människor.

Om vi ser till att det finns en tydlig länk mellan genomförda reformer hos partnerländer och de fördelar vi som europeisk union kan ge kan vi driva på en positiv utveckling ännu mer. Men då är det, som vi påpekar i vårt utlåtande, viktigt att fokus på gemensamma intressen såsom handel

och ekonomiskt utbyte inte får medföra att arbetet för demokrati, rättsstat, mänskliga rättigheter och jämställdhet prioriteras ned.

En viktig beståndsdel som måste få mer plats i den kommande revideringen av grannskapspolitiken är just respekten för jämställdhet och kampen för att öka den. Att kvinnors rättigheter och politiska deltagande respekteras är av största vikt för att på allvar skapa en långsiktigt hållbar utveckling.

Herr talman! Det finns stora möjligheter med EU:s grannskapspolitik ifall den fylls med rätt innehåll – möjligheter som innebär fördelar både för oss som är med i EU och för de partnerländer som vill närma sig. Det blir därför spännande att se vilka förslag kommissionen återkommer med.

Med det yrkar jag bifall till utskottets förslag i utlåtandet och avslag på reservationerna.

(Applåder)

(forts. § 10)

Prot. 2014/15:109

4 juni

-----

*Mot en ny europeisk
grannskapspolitik*

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.56 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då statsministerns frågestund skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

§ 9 Statsministerns frågestund

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 24 TALMANNEN:

Det är dags för statsministerns frågestund. Jag vill hälsa statsministern välkommen. En fråga till statsministern ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag.

KU:s granskning av regeringen

Anf. 25 ANNA KINBERG BATRA (M):

Herr talman, statsministern! I sitt årliga granskningsbetänkande riktar riksdagens konstitutionsutskott kritik mot den sittande regeringen. Det finns hela tio så kallade granskningsärenden med kritik där utskottet är enigt. Till exempel beskrivs beslutet att utse en statlig samordnare för Bromma flygplats som ”olämpligt”, beredningen av regeringens proposition om avskaffande av vårdvalet beskrivs så att ”regeringen förtjänar ... kritik för de brister som framkommit vid Lagrådets och utskottets granskning”, och hanteringen av erkännandet av Staten Palestina kritiseras genom orden: ”För det inträffade bär utrikesministern ett särskilt ansvar och statsministern ett övergripande ansvar”.

Hur kunde det bli så här?

Anf. 26 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Konstitutionsutskottets granskning är naturligtvis en viktig del av riksdagens arbete och en viktig del av vår demokrati. Jag välkomnar den.

Vi har precis fått det betänkandet och kommer självfallet att gå igenom det och se vad vi kan förbättra i regeringens arbete. Det ska man alltid göra. Jag tycker att det är viktigt. Det är min kommentar kring det.

Sedan kan jag konstatera att Anna Kinberg Batra i avsaknad av egen politik helst pratar om det politiska spelet – det är mycket mer intressant än att prata om politik.

Jag är uppfylld av något helt annat. Vi har massor av ungdomar som är arbetslösa. Vi har massor av ungdomar som inte får bostäder. Vi har problem med svensk konkurrenskraft. Vi behöver utbilda människor. Det är jag besjälad av, och det kommer jag att fortsätta att slåss för.

Jag kommer att fortsätta verka för regeringens jobbagenda. Och jag kommer självfallet att ta del av konstitutionsutskottets betänkande och rätta till det som vi ska rätta till. Men sedan är det politik som gäller.

Anf. 27 ANNA KINBERG BATRA (M):

Herr talman! Ta del av, lovade statsministern. Men min fråga handlade om hur det kunde bli så här och hur statsministern utövar sitt ämbete, nämligen att leda regeringen och att svara inför riksdagen. Det är historiskt hur mycket kritik det är. Det är också ett enigt utskott.

Jag vill följa upp statsministerns svar, eftersom han tidigare har uttalat sig ganska nonchalant inför riksdagens agerande mot regeringen. Han uttalade sig till exempel i Dagens Nyheter den 21 maj: ”Endera sätter man sig i ett hörn och bara gnäller eller så är man med och formar besluten.”

Nu vill jag rikta just den frågan till just statsministern: Är han beredd att forma beslut så att han möter riksdagens kritik och krav, efter de över hundra tillkännagivanden som riksdagen har gjort, eller tänker han fortsätta att visa en nonchalant inställning till Sveriges riksdag?

Anf. 28 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Den här regeringen agerar precis som alla andra regeringar. Det lät precis som om den här regeringen var den första där konstitutionsutskottet har påtalat något. Vi gör precis det vi ska göra.

I Palestinafrågan kan jag exempelvis konstatera att ett enigt konstitutionsutskott säger att det inte var fel att ta med det i regeringens förklaringen. Det finns andra brister som konstitutionsutskottet pekar på.

Det politiska spelet tar sikte på detta. Man kan välja att ägna sig åt tillkännagivanden. Det är ett sätt. Ett annat sätt är att diskutera sakpolitik.

Vi har en jobbagenda. Vi kommer att driva igenom den. Vi ska se till att vi har mer investeringar. Vi måste ha betydligt vassare näringspolitik. Vi måste ha mer utbildning till människor så att de kommer i arbete. Vi ska bygga bostäder så att ungdomar får en bostad. Det är jag besjälad av.

De fel som konstitutionsutskottet påtalar ska vi naturligtvis ta till oss. Det ska diskuteras här i kammaren. Men jag är mest besjälad av politiken.

4 juni

Statsministerns
frågestund

Anf. 29 MATTIAS KARLSSON (SD):

Herr talman! Det har hänt många intressanta saker sedan jag och statsministern möttes senast här i kammaren. En sådan intressant sak är att nya mätningar visar att nästan 60 procent av svenska folket vill minska invandringen till Sverige.

En annan intressant sak är att Finanspolitiska rådet har presenterat sin rapport för 2015, där man konstaterar att det är högst osannolikt att regeringen kommer att klara att nå sitt jobb mål så länge invandringen ligger kvar på dagens historiskt höga nivåer. Statsministerns egen arbetsmarknadsminister har nyligen varit inne på liknande tankegångar.

Det blir alltmer uppenbart att regeringens invandringspolitik står i direkt konflikt med det uttalade målet att Sverige år 2020 ska ha Europas lägsta arbetslöshet.

Med anledning av det vill jag fråga statsministern vad han väljer. Kommer statsministern att lyssna på majoriteten av svenska folket och göra vår extrema invandringspolitik lite mer normal i ett europeiskt perspektiv, eller kommer statsministern att överge jobbmålet och svika ännu ett löfte till svenska folket?

Anf. 30 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman Vad gäller målet för vår jobbpolitik: Först och främst ligger det fast. Det är nu våren 2015, och siktet är på 2020. Det tar sin tid. Man åstadkommer inte detta i en handvändning. Det är betydligt svårare än så.

Det går inte att göra som de fyra borgerliga säger – bara man sänker skatten blir det bra. Det går inte att göra som Sverigedemokraterna säger – bara man ser till att människor inte kommer hit blir det bra.

Det finns en miss i Sverigedemokraternas analys. Det är att vi behöver människor hit till landet. Vi har en besvärlig demografisk utveckling, och om människor inte kommer till vårt land från andra länder kommer vi att ha väldigt svårt att försörja både de unga barnen och de gamla. Allt färre ska försörja allt fler.

Ni ska vi se till att de människor som kommer hit kommer i arbete så snabbt som möjligt, när man är vuxen människa, och får så bra skolgång som möjligt, om man är barn eller ungdom.

Anf. 31 MATTIAS KARLSSON (SD):

Herr talman! Jag noterar att statsministern till skillnad från Finanspolitiska rådet, Konjunkturinstitutet och hans egna ministrar fortfarande ger saken av att jobbmålet är realistiskt och fullt förenligt med regeringens nuvarande politik.

Jag är dock så övertygad om att detta bara är bluff och tom retorik att jag kan lova statsministern här och nu att jag 2020 kommer att ställa mig på Mynttorget och äta upp det här papperet med mitt anförande om det visar sig att regeringen skulle ha lyckats nå jobbmålet utan att trixa med statistiken och utan att minska invandringen.

Enligt regeringens egna bedömningar i vårpropositionen kommer arbetslösheten bara att sjunka till 6,4 procent fram till 2019. Regeringens undanflykter är att räddningen ska komma genom nya mirakelreformer som man ännu inte har presenterat. Men varför skulle regeringens framtida reformer vara mer effektiva än dem man redan har presenterat, och – framför allt – hur seriöst är det att sätta upp ett jobb mål utan att ens ha en halvfärdig plan på hur man ska nå det målet?

Anf. 32 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Det är så att vi har lagt en av sju budgetar. Om jag vore Mattias Karlsson skulle jag vara något försiktigare med att utlova vad man ska äta eller inte äta 2020. Det fanns moderater som i slutet av 1990-talet, när socialdemokratin sa att arbetslösheten skulle halveras, sa att det inte skulle gå, att det var lika troligt som att böckling blir hela världens favoriträtt.

Arbetslösheten halverades, och jag utlovade i helgen att om någon moderat vill sluta gnälla och börja sälja böckling är den här regeringen väldigt exportinriktad.

(Applåder)

Se upp med tvärsäkra löften!

Det är helt sant att det som är presenterat hittills inte räcker. Men nu är jobbagendan på plats, och det är den som ska ta oss successivt till detta mål. Vi måste investera mycket mer i infrastruktur, i bostäder. Näringspolitiken är för de nya, växande, företagen. Utbildningsinsatserna är för att folk ska ta jobben. Det är jobbagendan!

Företagens sjuklönekostnader

Anf. 33 ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Att Socialdemokraterna sviker sina vallöften har blivit mer regel än undantag. Senast i raden är socialförsäkringsminister Annika Strandhäll, som har öppnat upp för att lägga över en större del av sjuklönekostnaderna på företagen. Om det skulle göras skulle det vara ett tydligt svek mot vad Socialdemokraterna lovade i valrörelsen, nämligen att minska kostnaderna. Förmodligen är det anledningen till att näringsminister Mikael Damberg har gått ut och dementerat detta.

Vi har alltså en inom Socialdemokraterna splittrad regering i fråga om synen på kostnader för företag. Jag ska därför ge statsministern chansen att sätta ned foten och välja sida mellan sina två ministrar, för detta har skapat stor oro bland landets småföretagare.

Kan statsministern i dag lugna Sveriges alla småföretagare genom att helt stänga dörren för att lägga fram nya förslag som skulle tvinga företagen att ta ett större ansvar för sjuklönekostnaderna?

Anf. 34 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Vi har nyligen genomfört en förändring och stått upp för den förändring som den förra regeringen tyckte var bra. Den tycker vi också är bra.

Vi måste fortsätta diskutera hur det kan komma sig att sjukskrivningarna och sjukskrivningskostnaderna ökar så dramatiskt. De fortsätter att öka.

Regeringen samarbetar till stor del med arbetsmarknadens parter när det gäller detta. Vi tror nämligen att det är det bästa sättet att gå varandra till mötes för att se vad man kan göra.

Ingen minister har sagt att vi ska införa någon ytterligare sjuklönevecka, och det är det som fortfarande gäller.

Detta arbete kommer att ske i huvudsak tillsammans med arbetsmarknadens parter.

När det gäller de svikna vallöftena kan jag konstatera att det stora sveket skedde under den förra mandatperioden. Jag tycker att Annie Lööf ska filosofera lite över hur det blev som det blev med arbetslösheten och ungdomsarbetslösheten och att sjukskrivningarna ökade katastrofalt under er sista regeringsperiod.

Anf. 35 ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Nu glömde Stefan Löfven att berätta att över 300 000 fick arbete, att det blev 200 000 nya företag och att utanförskapet minskade med hundratusentals människor. Det är en otrolig bedrift i en lågkonjunktur och i en internationell ekonomisk kris.

Jag noterar att Stefan Löfven här tar upp att det inte blir någon tredje sjuklönevecka. Men det var inte det som jag frågade om. Jag noterar nu att man rör sig med mycket fin fingertoppskänsla kring detta. Det som jag frågade om var sjuklönekostnader. Dessa sjuklönekostnader kan man höja inom ramen för det ansvar som finns i dag.

Jag ställer därför frågan en gång till och förväntar mig ett tydligare svar. Statsministern sa nämligen tidigare att han gillar att tala om politik. Stänger statsministern helt dörren för att lägga fram nya förslag som skulle tvinga de små företagen att ta ett större ansvar för sjuklönekostnaderna?

Anf. 36 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Till skillnad från den förra regeringen satsar vi rejält på arbetsmiljön. Vi lägger till pengar till Arbetsmiljöverket; vi drar inte bort pengar från Arbetsmiljöverket. Vi tycker att de gör ett mycket viktigt arbete, inte minst för de små och medelstora företagen.

Till skillnad från den förra regeringen tänker vi satsa på forskning eftersom vi kommer att behöva mycket mer forskning och kunskap om vad sjukskrivningarna faktiskt beror på.

Mitt besked, Annie Lööf, är att vi tänker tala med parterna – det visar på betydligt bättre fingertoppskänsla än den förra regeringen hade – och fråga dem: Vad tror ni är de absolut bästa åtgärderna för att komma till rätta med sjukskrivningstalen?

Vi kommer också att tala med sjukvården och självfallet ha den offentliga sektorn inblandad i detta. Vad kan sjukvården göra mer för att människor faktiskt snabbare ska komma tillbaka i arbete? Att människor snabbare ska komma tillbaka i arbete är grundpelaren för oss. I det ligger inte minst ett gott samarbete med arbetsmarknadens parter. De vet nämligen bäst hur detta ska gå till.

4 juni

Statsministerns
frågestund

Anf. 37 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Statsminister Löfven! Alltför många som har ett arbete i Sverige har ett otryggt arbete, och otrygga arbeten ger otrygga liv. En av orsakerna till att det ser ut så här är att det finns en speciell anställningsform, allmän visstid, som gör att man inte behöver motivera en tillfällig anställning. Visst behöver vi tillfälliga anställningar. Men det ska finnas en orsak till det, att det är ett vikariat eller en arbetstopp.

Både Vänsterpartiet och Socialdemokraterna vill ta bort allmän visstid. Men om jag har förstått saken rätt vill Socialdemokraterna inte ändra lagen, vilket jag beklagar. Det finns dock en annan väg att gå.

Jag föreslår er att vi tillsammans i Sveriges kommuner och landsting, där vi faktiskt har majoritet och är arbetsgivare, bestämmer att vi inte längre ska använda oss av allmän visstid i Sveriges kommuner och landsting. Är ni med?

Anf. 38 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Jag har tidigare många gånger talat, och gör det gärna igen, om behovet av att svensk arbetsmarknad präglas av både trygghet för de enskilda individerna och en flexibilitet. Vi måste hantera upp- och nedgångar i produktionen, och det kan man göra på många olika sätt.

Det som vi säger som parti, eftersom Jonas Sjöstedt nämnde Socialdemokraterna, är att det måste finnas en grundad orsak till tillsvidareanställningar. Det står vi för.

Det är också viktigt, återigen, att inte tro att det bara är politiken som ordnar detta genom en lagändring. Parterna har en viktig position i detta sammanhang. Om parterna nu står upp för en lösning, som i och för sig bygger på en ändrad lag där parterna säger att det är någonting som de tror på, då anser jag att det är den bästa vägen att gå.

Nu verkar det som om LO och Svenskt Näringsliv åtminstone står upp för den lösning som presenteras. Det innebär ett stopp för staplandet av visstidsanställningar. Det är en förbättring, och den är byggd på parternas uppfattning.

Anf. 39 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Jag tackar statsministern för det. Jag förstår att ni inte vill ändra lagen, och jag beklagar det. Jag tror att det är nödvändigt att ändra lagen. Men vi kan väl åtminstone komma överens om att när vi är part, alltså när politiken är part, i Sveriges kommuner och landsting ska vi inte använda oss av anställningsformen allmän visstid som vi båda vill ta bort. Då ska vi söka ett avtal med fackföreningarna som innebär att en visstidsanställning alltid ska motiveras. Det är det som till exempel Kommunal vill. Kan vi inte lova varandra det här och nu och göra det tillsammans, precis som vi har sagt att vi ska ge rätten till heltid avtalsvägen via SKL?

Anf. 40 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Först och främst tror jag att det är en missuppfattning att vi inte är beredda att ändra lagen. Lagen kan mycket väl komma att ändras om de parter som är inblandade ställer sig bakom den förändringen. Det

krävs nämligen en lagändring. Men det bygger på att det är parterna som är överens om att det är en bra förändring, och jag tycker fortfarande att det är en bra ordning.

Sedan kan vi säkert ute i landsting och kommuner komma att ha behov av en mer samlad personalpolicy. Men det bygger inte på att man detaljreglerar vad man ska ha för anställningsförhållanden. Det måste faktiskt också skötas inom ramen för SKL, och det kan komma att se lite olika ut beroende på vad man väljer.

Men lagstiftningen som grund finns där, och det finns ett förslag på hur man ska kunna förändra den. Låt oss nu se vad remissarbetet ger vid handen, så får vi återkomma efter det.

Utredning om svenskt medlemskap i Nato

Anf. 41 JAN BJÖRKLUND (FP):

Herr talman! Det är bara någon timme sedan det kom ett ganska dramatiskt besked från den finska riksdagen. I Finland har riksdagen just ställt sig bakom den nya regeringens förslag att på allvar utreda ett finskt medlemskap i försvarsalliansen Nato. Det är mot bakgrund av utvecklingen i Ryssland som detta sker. Bakom beslutet ligger en förflyttning av tidigare positioner också bland flera stora finska politiska partier.

Detta är en stor kontrast mot den låtsasutredning som den svenska regeringen tänker tillsätta, där man ska utreda relationer och inte medlemskap till en lång rad olika organ. Dessutom får alliansfriheten inte ifrågasättas.

I det finska beslutet är det uttalat att man behåller en option att söka medlemskap i Nato. Min fråga till statsministern är: Skulle även den svenska regeringen kunna tänka sig att gå den finska vägen och nu tillsätta en förutsättningslös utredning om ett svenskt Natomedlemskap, precis som nu sker i Finland?

Anf. 42 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Jan Björklund satt i regeringen i åtta år, och han var vice statsminister i fyra år. Han åstadkom ingenting i denna väg. Så fort det blir ett regeringsskifte förlitar han sig väldigt mycket på en socialdemokratiskt ledd regering. Det är vi som ska ordna det som Jan Björklund själv inte lyckades åstadkomma.

Beskedet har varit tydligt att vår uppfattning och regeringens uppfattning är att vi inte ska utreda något Natomedlemskap. Vi har kommit överens i en inriktningsproposition med tre andra partier från Jan Björklunds kant, och den uppgörelsen håller. Det är detta som ska göras, och det är detta som gäller.

Anf. 43 JAN BJÖRKLUND (FP):

Herr talman! Denna frågestund blir ganska meningslös om statsministern på fråga efter fråga aldrig argumenterar för politiska ståndpunkter utan bara hänvisar till spel.

Jag talar om att utvecklingen i Ryssland är så pass allvarlig och oroande att den finska riksdagen och den finska regeringen nu börjar omorientera sin säkerhetspolitik.

Statsministern är helt lomhörd för detta. Det är inte intressant därför att det inte gjordes någonting 2006–2010, och då ska vi inte göra någonting nu heller. Jag tyckte att vi borde ha närmat oss Nato även då. Men situationen nu har förändrats påtagligt på grund av den ryska utvecklingen, Stefan Löfven. Det är ett slags svensk neutralitetsnostalgi som bara präglar Socialdemokraternas syn. Men omvärlden håller på att springa ifrån den synen på verkligheten. Ensam är inte stark, Stefan Löfven. Ensam är till sist bara ensam. Stark är man tillsammans.

Anf. 44 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Jan Björklund borde känna till att vi inte är ensamma – långt ifrån. Vi har ett försvarssamarbete med Finland och ett försvarssamarbete med de andra nordiska länderna. Vi har samarbete med Nato och i ett flertal olika konstellationer. Vi är långt ifrån ensamma.

Jag har pratat med både Natos generalsekreterare och USA:s vicepresident om det faktum att vi visserligen står utanför Nato men är mycket villiga och beredda att ingå ett samarbete, som även kan utvecklas. Båda dessa parter konstaterade att man självfallet helst hade velat att alla gick med, eftersom man har den organisationen, men man har stor respekt för vårt ställningstagande och ser Sverige som en naturlig samarbetspartner.

Det har hänt saker i Ryssland; det är helt korrekt. Därför var det så bra att ett antal partier kunde ta ansvar för att öka Sveriges militära förmåga med den anslagsökning vi kom överens om. Där ville dock Folkpartiet icke vara med, utan de ville ställa sig utanför. Det var synd, men vi andra tog ansvar.

Förändringar i föräldraförsäkringen

Anf. 45 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! Maj lär ju gå till historien som en väldigt kall månad, och då syftar jag inte främst på vädret utan framför allt på att det var den månad då det började hagla förslag från den socialdemokratiska regeringen om att börja montera ned den svenska föräldraförsäkringen.

Den 28 maj kom regeringen med förslag om att tvångskvotera ytterligare en månad. Den 31 maj kom man på den socialdemokratiska kongressen fram till att man vill gå ännu längre och flytta över hela beslutsmakten från föräldrarna till politikerna. Tidigare socialdemokratiska ministrar och fackföreträdare med fäste ända in i Socialdemokraternas verkställande utskott föreslår i dag att man ska korta föräldraförsäkringen med 60 dagar samt att rätten att gå ned i arbetstid för den som har små barn ska halveras. För barnet okända personer ska också ha rätt att ta ut föräldraledighet, medan föräldrarnas möjligheter ska begränsas ytterligare.

Dessutom vill ansvarigt statsråd hitta ytterligare sätt att begränsa specifikt mammors möjlighet att ta ut föräldraledighet. Min fråga till statsministern är: Tycker regeringen att föräldrar har för mycket tid med sina små barn?

Anf. 46 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Föräldraförsäkringen är en alldeles underbar försäkring som ger möjlighet för föräldrar att vara med sina barn – och framför allt

möjlighet för barnen att vara med sina föräldrar. Det är själva utgångspunkten i försäkringen.

Vi har dock under en lång tid kunnat konstatera att det ojämställda uttaget av föräldraförsäkringen är ett bekymmer på arbetsmarknaden. Där återstår ju frågan för dem som är emot den här förändringen: Ser ni det problemet över huvud taget, eller är det bra som det är? Vi har nu sagt att vi vill vika ytterligare en månad i föräldraförsäkringen till vardera föräldern. Vi ser att föräldraförsäkringen behöver individualiseras, men det ska självfallet göras i dialog med föräldrarna så att man har klart för sig i vilken takt man kan ta processen.

Under den diskussionen är det inte förbjudet, ens för statsråd, att fundera på vad man skulle kunna behöva utreda – utan att det är detsamma som ett skarpt förslag. Det gäller att titta på vad som är skarpa förslag och ta ställning till dem. Frågan är dock om det är fler än vi som ser problemet med det ojämna uttaget.

Anf. 47 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! Jag förstår att statsministern slingrar sig, och jag vill gärna påminna statsministern om vad han sa för mindre än två månader sedan i just den talarstol han står i nu. Jag ställde frågan om regeringen kommer att arbeta för att förkorta föräldraförsäkringen eller begränsa flexibiliteten i hur den kan tas ut, i syfte att göra den kortare. Statsministern svarade att han självfallet inte tänker försämra föräldraförsäkringen genom att korta den. Det tog 56 dagar tills regeringen föreslog precis det statsministern lovade att inte göra.

Familjer och barn är olika. Ju mer fyrkantiga system vi bygger, desto svårare blir det för familjer att få ihop just sitt livspussel. Den socialdemokratiska formen passar inte alla familjer. Risken är att en del barn får mindre tid med sina föräldrar eller att föräldrar tar ut ledighet ändå och förlorar ekonomi, anknytningen till arbetsmarknaden och sin framtida pension – eller också får barnen börja på förskola i förtid.

Anf. 48 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Jag påpekade just att man bör lyssna när det kommer skarpa förslag. Jag tror att det är tillåtet även för statsråd att fundera över vilka saker man skulle behöva utreda.

Nu lägger regeringen fram ett skarpt förslag om den tredje månaden, så nu viks ytterligare en månad. Därutöver finns inga konkreta förslag, men vi behöver utreda så att vi får en modern föräldraförsäkring. Det handlar bland annat om kärnfamiljernas möjlighet att ta del av föräldraförsäkringen och om att skapa mer flexibilitet. I en eventuell förändring där man låser ytterligare månader ska det självfallet skötas i dialog med föräldrarna. Man gör inte detta så att deras villkor förändras som är inne i försäkringen, men vi har en kommande generation som är mycket mer intresserad av jämställdhet.

Jag hoppas dock någon gång få höra att Kristdemokraterna också är intresserade av jämställdhet och ser problemet att ett ojämställt uttag av föräldraförsäkringen även bidrar till ojämställda löner. Någon gång hoppas jag få höra detta.

(Applåder)

4 juni

Statsministerns
frågestund

Anf. 49 JENNIE NILSSON (S):

Herr talman! Sverige är i ett allvarligt läge. Arbetslösheten har bitit sig fast på höga nivåer, och att fler kvinnor och män finner ett arbete är avgörande för att Sverige ska hålla ihop. Därför har regeringen satt ett mål om att Sverige ska ha lägst arbetslöshet i EU senast år 2020.

Ett viktigt verktyg för att nå det målet är den offentliga upphandlingen. Offentliga institutioner köper och upphandlar varor för över 600 miljarder kronor varje år, vilket är ett gigantiskt belopp. Flera partier i riksdagen har föreslagit att man ska införa sociala krav vid upphandling för att underlätta för bland annat långtidsarbetslösa att få fäste på arbetsmarknaden. Det är ett exempel på hur man skulle kunna använda offentlig upphandling för att skapa fler jobb.

Min fråga till statsministern blir: På vilket sätt avser regeringen att använda sig av den offentliga upphandlingen för att nå målet om att Sverige ska ha lägst arbetslöshet i EU 2020?

Anf. 50 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Det Jennie Nilsson pekar på är ett av flera viktiga verktyg. Vi upphandlar för 600 miljarder kronor per år, och självfallet kan vi använda pengarna på ett bättre sätt så att människor som nu står långt ifrån arbetsmarknaden kan komma in. Detta har tydliggjorts i EU-direktiven, och vi menar att möjligheten har funnits även tidigare. Det finns kommuner, exempelvis Örebro och andra, som har använt en social klausul i sin upphandling.

Om vi använder hälften av de här pengarna tror vi att 10 000 långtidsarbetslösa skulle kunna få möjlighet till jobb. Jag konstaterade att Centerpartiet hade samma uppfattning i ett tidigare skede, även om de bedömde att det rör 20 000 långtidsarbetslösa medan vi är lite mer moderata i vår bedömning. Tidigare fanns alltså samma uppfattning. När vi nu föreslog detta kom det dock från fel håll, och automatknappen slogs på – förslaget var dåligt, eftersom det kom från regeringen.

Jag tror dock att det finns en samsyn från många håll, även från företag, i att det finns en bra möjlighet här.

Regeringens arbete för jämställdhet

Anf. 51 JONAS ERIKSSON (MP):

Herr talman! ”Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter.” Så inleds FN:s deklaration om mänskliga rättigheter.

I dag vill jag särskilt sätta fokus på lika rättigheter mellan män och kvinnor. Även om Sverige ur ett jämställdhetsperspektiv ligger långt fram internationellt sett är män och kvinnor inte jämställda i Sverige i dag. Lönerna är ojämställda, och vi har en kraftigt segregerad arbetsmarknad. Färre kvinnor än män driver företag, och färre kvinnor än män är chefer. Kvinnor har osäkrare anställningar än män, och kvinnor har ett högre antal sjukdagar. Strukturer i samhället bidrar till att vi har ett ojämnt uttag av föräldraförsäkringen. Listan på exempel kan göras längre.

Miljöpartiet och Socialdemokraterna har dock bildat en feministisk regering. Jag skulle vilja att statsministern utvecklade vad det innebär och vad det kommer att betyda för mäns och kvinnors lika rättigheter, herr talman.

Prot. 2014/15:109

4 juni

-----

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 52 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Jag delar verkligen uppfattningen om allas lika värde, och det är precis det jämställdhet mellan kvinnor och män handlar om.

Vi är en feministisk regering. Det innebär att vi ser de strukturella skillnader som faktiskt finns, inte minst på arbetsmarknaden men även i samhället i stort och när det gäller ansvaret för det obetalda hemarbetet och omsorgsarbetet. Att vara en feministisk regering innebär att vi lägger in jämställdheten i alla politikområden. När vi nu har påbörjat budgetarbetet innebär det att budgeten analyseras ur ett jämställdhetsperspektiv. Alla statsråd har till uppgift att förklara hur förslagen bidrar till bättre jämställdhet.

En av de mer tydliga saker vi går på direkt är den tredje månaden i föräldraförsäkringen – vi viker alltså ytterligare en månad för ett mer jämställt uttag. Vi ska också stoppa staplandet av visstidsanställningar, för det är i många fall kvinnor som råkar ut för detta. Vi ska tillbaka till att göra lönekartläggning varje år, för lönekartläggningen är själva början på en process där kvinnor och män får mer jämställda löner.

Ny generaldirektör för Trafikverket

Anf. 53 BORIANA ÅBERG (M):

Herr talman! Trafikverket är en av våra största och viktigaste myndigheter med drygt 6 500 medarbetare och en årlig budget på drygt 56 miljarder kronor. Trafikverkets verksamhet påverkar människor och företag varje dag. Sedan februari har Trafikverket inte haft någon ordinarie chef.

Min fråga till statsministern är: När kommer regeringen att utse en ny generaldirektör för Trafikverket?

Anf. 54 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Det gjordes i dag. Det blir Lena Erixon – en mycket utmärkt person. Vi är glada för den rekryteringen.

En individualiserad föräldraförsäkring

Anf. 55 NINA KAIN (SD):

Herr talman! Trots att 83 procent av Socialdemokraternas egna väljare är emot en ökad kvotering av föräldraförsäkringen, och trots att regeringen själv för bara några veckor sedan konstaterade att många barn skulle bli lidande av en individualiserad föräldraförsäkring fattade Socialdemokraternas kongress nyligen beslut om att driva just en sådan politik.

Om Stefan Löfven och hans parti får som de vill kommer alltså alla mammor i Sverige att tvingas gå på pumpen och lämna ifrån sig sina barn innan de ens har ammat klart.

Med anledning av detta vill jag fråga statsministern varför han anser att han som man och statsminister är bättre lämpad att avgöra vad som är bäst för oss kvinnor och våra barn än vad vi kvinnor och mammor själva är.

Anf. 56 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Det är alldeles uppenbart att det är många kvinnor som tar kontakt med mig och tycker att vi måste ha ett jämnare uttag av föräldraförsäkringen. Det är många kvinnor som vänder sig till mig om precis detta: Vik ytterligare månader så att vi får ett jämnt uttag!

Problemet är nämligen – som jag har varit inne på tidigare – att tre fjärdedelar tas ut av kvinnor och en fjärdedel av män. Alla vet att det bidrar till en ojämsställd arbetsmarknad. Arbetsgivare förutsätter att kvinnor kommer att vara borta. Om man anställer en 28-årig kvinna förutsätter man att hon kommer att vara borta. Om man anställer en 28-årig man förutsätter man att han inte kommer att vara borta lika länge. Det blir olika utvecklingsmöjligheter och olika löneutvecklingsmöjligheter för kvinnor och män.

Under ett arbetsliv förlorar en kvinna ungefär 3,5 miljoner kronor jämfört med en man. Vi kan inte ha det så. Vi ska ha en försäkring som är bra för kvinnor och för barn, men den ska också bidra till jämställdheten.

Åtgärder mot det gängrelaterade våldet

Anf. 57 MAJ KARLSSON (V):

Herr talman! Den 20 mars var statsministern på besök i min vackra hemstad Göteborg. Dock var anledningen till besöket allt annat än vacker. Två dagar tidigare hade ett tiotal personer skottsbadats och två unga män mördats på en restaurang i Biskopsgården – ett dåd kopplat till de pågående gängkonflikterna. Bara i år har 18 personer skottsbadats och 5 personer mördats i det gängrelaterade våldet i Göteborg.

Därför var statsministerns besök mycket viktigt och av många väldigt uppskattat. Det visade att frågan tas på stort allvar. Men framför allt gav ni en tydlig signal om att det som händer i Göteborg inte bara är en fråga för kommunen utan ett problem som är så omfattande att det kräver nationella åtgärder.

Herr statsminister! Ert besök är därmed en handling som också förpliktigar. Därför vill jag fråga statsministern vilka åtgärder regeringen ämnar vidta för att stoppa det gängrelaterade våldet.

Anf. 58 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Först vill jag säga att det var en väldigt omskakande upplevelse. Att tala med två män som har förlorat sina söner är en upplevelse som är helt omskakande. Vi som samhälle måste självfallet stå upp för demokratin och öppenheten. Vi kommer aldrig att acceptera gängvåld och organiserad kriminalitet. Det är därför vi behöver ett antal insatser på området.

För det första behöver vi få fler möjligheter för myndigheter att samverka. I bakgrunden finns ofta ekonomiska skumraskaffärer som också ut-

nyttjar det offentliga. Det gäller vapenbrott, där vi behöver skärpa lagförordningen och straffsatserna i vapenlagen. Den typen av insatser är inledda och påbörjade.

Vi kommer aldrig att vika oss för den organiserade brottsligheten. Vi ska vara tuffa mot den. Vi ska också förstå de sociala förhållanden som ibland bidrar till detta, men vi ska aldrig vika för organiserad brottslighet.

Prot. 2014/15:109
4 juni

Statsministerns
frågestund

Ungdomsarbetslösheten

Anf. 59 MONICA GREEN (S):

Herr talman! I dag har vi många intresserade ungdomar på läktaren. Dessa ungdomar har snart sommarlov – välförtjänt sommarlov. Det är fantastiskt och skönt. Tyvärr är det så att en del av ungdomarna sedan inte har möjlighet att komma tillbaka till vare sig skola, jobb eller praktik eftersom den gamla regeringen inte lyckades pressa tillbaka ungdomsarbetslösheten. Många unga är till och med utan både jobb och skola. De har vänt på dygnet och tappat framtidstron.

Socialdemokraterna hade en tydlig jobbkongress alldeles nyligen, där jobben, utbildningen och framtidstron sattes i fokus. Vad kan statsministern säga till ungdomarna, och de ungdomar som står utanför samhället helt och hållet? Vad kan han ge dem för hopp inför framtiden?

Anf. 60 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Ja, där uppe på läktaren sitter framtiden. De ska känna att de tillhör framtiden. Alla har en plats i framtiden i vårt framtidsprojekt. Vi kommer att anstränga oss ännu mer för att skolan ska ge alla barn och ungdomar möjligheten att komma ut som starka och fria individer. I dag är det alldeles för många som inte klarar grundskolan så att de kommer in på gymnasiet. Det är det första vi sätter in: mer lärartid, mer resurser till tidigare insatser och så vidare.

Det andra är att se till att alla klarar gymnasiet. Därför har vi nu startat en utredning om hur vi får ett gymnasium som gör att alla kommer igenom.

Det tredje gäller dem som nu finns på arbetsmarknaden och som har passerat skolan men inte fått sin gymnasieutbildning. Till dem säger vi: Du ska få din gymnasieutbildning, för vi vet att om du inte har den riskerar du att bli kvar i arbetslöshet. Denna möjlighet ska finnas, men då ska också den enskilde få ställa upp. Vi ger möjligheter och vi hjälps åt, men vi ställer också krav. Man får som enskild individ också se till att göra sin insats. Men alla ungdomar ska veta att de har en plats i framtidsprojektet.

Färdigställande av en ringled runt Stockholm

Anf. 61 ERIK OTTOSON (M):

Herr talman! För en tid sedan var det mycket debatt om Förbifart Stockholm. Regeringen gjorde då en frysning av projektet, för man kunde inte riktigt komma överens. Detta är någonting som har kostat skattebetalarna en hel del pengar.

Nu finns det fler projekt i länet som är viktiga. Det är viktigt att de får fortskrida utan att frysas. Det gäller till exempel färdigställandet av den ringled runt Stockholm som en östlig vägförbindelse skulle kunna innebära.

Kan statsministern lova mig, väljarna och riksdagen att vi inte kommer att uppleva ytterligare debacle av den sort vi upplevde med Förbifarten i koppling till en östlig vägförbindelse?

Anf. 62 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Jag tror att extrakostnaden för Förbifarten beräknades till 0,5 promille av projektkostnaden. Icke förty har konstitutionsutskottet sagt att det var fel. Vi tar självklart åt oss av detta, men jag är glad att vi inte fick en kostnad i Nuons storleksklass på tiotals miljarder kronor.

Jag kan inte uttala mig om projektet med en ringled runt Stockholm. Jag är inte uppdaterad på det. Men jag kan säga så mycket att regeringen inte har några som helst planer på att stoppa olika trafikprojekt. Jag kan dock som sagt inte tidsplanen för detta, och jag känner inte till statusen för det. Den detaljen kan jag alltså inte gå in på.

Förändringen av ROT-avdraget

Anf. 63 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Herr talman! Det är inte bara tunga remissinstanser som har haft kritik mot sänkningen av ROT-avdraget. Det finns också ett starkt folkligt missnöje.

En av dem som har varit kritiska är Anders Björkman. Han är socialdemokrat, och han bor i Rättvik där han har förtroendeuppdrag för Socialdemokraterna. Han har i en intervju med Dalarnas Tidningar uttryckt sin besvikelse över att han i valrörelsen har gått ut och lurat väljare, som han upplevde det. En röst på Socialdemokraterna skulle inte innebära någon påverkan på ROT-avdraget. Han säger: ”Jag ser det som en ’tårtning’ mitt i ansiktet av mitt eget parti. Att jag lurats att svika både mig själv och andra”.

Min fråga till statsministern är: Vad har du att säga till Anders Björkman och andra som delar denna uppfattning?

Anf. 64 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Jag säger följande: Vi har en kostnad för ROT-avdraget som drar iväg dramatiskt. Bara under fjolåret ökade den med 2 miljarder kronor, och den ligger nu någonstans mellan 15 och 20 miljarder kronor. När den infördes beräknades kostnaden till 3 eller kanske 4 miljarder kronor. Vi har alltså femdubblat kostnaden.

Vi får välja. Vi har inte råd med allt. Om vi ska ha fler bostäder byggda får vi göra många saker. Vi ska förenkla reglerna, och vi ska förkorta processen från idé till inflyttning.

Menar vi allvar får vi också lägga dit en slant för att hyreslägenheter ska bli byggda. Problemet är att vi har för lite hyresrätter och för lite små hyresrätter, inte minst för ungdomar som någon gång måste få komma hemifrån.

Vi gör valet att ha kvar ROT men sänker subventionsgraden till det den var när den infördes allra först. Vi flyttar över pengar från en sida av byggsektorn till en annan.

Europadomstolen och de mänskliga rättigheterna

Anf. 65 JONAS GUNNARSSON (S):

Herr talman! Attackerna på den ordning vi i Europa har byggt för att försvara de mänskliga rättigheterna duggar tätt i dessa tider. Framför allt de brittiska konservativa har gjort sig till språkrör för dem som tycker att de överenskommelser vi har på området är alltför ingripande.

Systemet som alltsedan andra världskriget byggts upp syftar till att skydda enskilda medborgares mänskliga rättigheter och ge dem som kränks av medlemsstaterna möjlighet att få upprättelse.

David Cameron har efter de konservativas valvinst tydliggjort att hans regering avser att ta steg för att minska Europadomstolens inflytande och i stället göra den brittiska högsta domstolen till högsta uttolkare av de mänskliga rättigheterna i landet.

Detta är djupt oroande och utmanar det skydd vi alla står under. Med detta i åtanke undrar jag vad statsministern anser behöver göras för att upprätthålla den ordning vi har med Europadomstolen som högsta uttolkare av de mänskliga rättigheterna både i vårt land och i Europa.

Anf. 66 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Det är oerhört viktigt att vi står upp för mänskliga rättigheter och att människor kan få sin sak prövad.

Nu är detta i första hand en nationell diskussion i Storbritannien. Självfallet vore det olyckligt om Storbritannien därutöver funderar på att lämna EU. Vi tror att Storbritannien behöver EU och att EU behöver Storbritannien.

I detta ligger att vi står upp för grundläggande mänskliga rättigheter. Vi står också upp för den fria rörligheten, för den är viktig.

Låt oss se vad Storbritannien återkommer med. Jag hade en första diskussion med David Cameron i samband med Rigatoppmötet. Där hörde jag inget av det som tas upp av Jonas Gunnarsson. Men låt oss avvakta och se vad Storbritannien återkommer med och vilka förändringar man vill ha. Sedan får vi ta diskussionen därifrån.

Vi viker dock icke från att stå upp för de mänskliga rättigheterna och rätten att få sin sak prövad.

Ojämställda löner

Anf. 67 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Drygt 3,5 miljoner kronor är skillnaden i genomsnitt mellan vad en man och en kvinna tjänar under sitt arbetsliv. Men det stannar inte där. När kvinnorna sedan blir pensionärer blir varannan kvinna garantipensionär, och av garantipensionärerna är 80 procent kvinnor. Ojämställdheten följer alltså i allra högsta grad med till pensionen.

Det vi kan se på arbetsmarknaden är att det händer något när första barnet kommer. Då börjar kvinnorna halka efter i löneutveckling, medan

pappor till och med kan få höjd lön efter första barnet. Efter andra barnet blir det värre. Det är mycket visstid, deltid och lönediskriminering för samma arbetsuppgifter.

Vad kan vi göra för att komma åt problemet med lönediskriminering?

Anf. 68 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Det är helt rätt att det följer med in i pensionsåldern. Det är precis därför vi fokuserar på jobben.

Det är några saker som måste göras. Kvinnor måste få samma sysselsättningsfrekvens. Där ser vi att det skiljer mycket. Skulle kvinnor ha det skulle vi lågt räknat ha 140 000–150 000 till i arbete. Det vore en stor tillgång för landet om vi kom upp i det.

Det handlar om arbetstiden. Det är därför vi som yttersta politiska företrädare på SKL-sidan vill ta upp en förhandling med Kommunal för att kunna erbjuda heltid till alla. Vi vill göra heltid till en rättighet och deltid till en möjlighet.

Vi vill göra lönekartläggningar varje år. Det är först när vi gör analysen som vi ser var skillnaderna ligger och kan ta oss an det.

I Sverige ska vi ha jämställda löner och en jämställd arbetsmarknad. Därför är detta ett successivt, tålmodigt arbete som aldrig får stanna av. Det är nu påbörjat med den feministiska regeringen.

Utbildning för arbetsmarknadens behov

Anf. 69 MATHIAS TEGNÉR (S):

Herr talman! Min fråga till statsministern rör arbetslösheten och arbetsmarknadens funktionssätt.

Jag kommer från Tyresö i Stockholms län. Jag tycker att vi ibland talar för lite om arbetslösheten i regionen. Det är ett problem eftersom arbetslösheten även här är ett stort problem.

Samtidigt har Svenskt Näringsliv påpekat att upp till var femte rekrytering går om intet för att man inte kan rekrytera kompetent personal.

Vi vet att yrkesutbildningar historiskt har varit lyckosamma för att ge människor en möjlighet att komma i arbete.

Jag undrar hur statsministern tänker kring hur vi kan ställa om våra utbildningar för att bättre passa arbetsmarknadens behov. Jag vill också veta vad regeringen avser att göra för att utbilda bort den kompetensbrist som verkar finnas och därigenom hjälpa företagen i sina framtida rekryteringar.

Anf. 70 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Det stämmer att var femte rekrytering misslyckas. Det är självfallet ett stort misslyckande för hela arbetsmarknaden. Det betyder att 80 000 människor kan vara arbetslösa i onödan för att det inte finns tillräckligt med utbildning – därav behovet av utbildning.

Därför satsar regeringen hårt på utbildning, och fram till 2018 kommer det med nuvarande takt 42 000 nya utbildningsplatser av allehanda slag. Men det kommer mera.

När det gäller yrkesutbildning är vi övertygade om att det är viktigt att komma närmare näringslivet. Det finns teknikcollege, vård- och omsorgscollege med mera. Vi tror på principen att ligga mycket närmare för att veta att den utbildning som anordnas passar branscherna.

Vi vill göra yrkesutbildningarna mycket mer attraktiva, inte minst genom att se till att också de är högskoleförberedande. Det är de i Finland, och där har man bra resultat. Vi vill göra samma sak.

Anf. 71 TALMANNEN:

Jag tackar statsministern och ledamöterna för deltagandet i frågestunden.

§ 10 (forts. från § 8) **Mot en ny europeisk grannskapspolitik** (forts. UU18)

Anf. 72 TINA ACKETOFT (FP):

Herr talman! Jag blickar ut över en i princip tom kammare. I alla fall är den tom på representanter från icke-allianspartier, vilket smärtar mig lite när vi nu debatterar ett av mina favoritämnen: en ny europeisk grannskapspolitik.

Nästan oavsett vart man vänder sig är det uppenbart att vi behöver ett starkare Europa när det gäller utrikespolitik. Vi behöver förstärka partnerskapen med länderna i vårt grannskap för att ytterligare stärka både våra ekonomiska och politiska band. Vi behöver tala med *en* röst, inte 28.

Den europeiska grannskapspolitiken inrättades 2003 för just dessa ändamål, men vi lever nu med helt annorlunda förhållanden till omvärlden än vad vi gjorde 2003. Därför är denna översyn efterlängtd.

År 2003 var vi omgivna av en cirkel av vänner till EU. Så är det inte längre. Inte heller inom EU är förhållandena som tidigare när det gäller ländernas gemensamma hållning till omvärlden.

När Franska Nationella frontens ledare Marine Le Pen besökte Moskva förra veckan för ännu ett möte med dumans talman sa Le Pen att Narysjkins och hennes analys av viktiga utrikespolitiska händelser ofta sammanföll. Särskilt oroande är det när man vet att på agendan för dagen som de hade framför sig diskuterades Ukraina och ett franskt-ryskt parlamentariskt samarbete.

Österut har vi allt större utmaningar för ett antal länder i det östliga partnerskapet, från Georgien under 2008 till den pågående konflikten i Ukraina, vilket också har lett till en fördjupad klyfta mellan Ryssland och EU. I söder övergick den hoppfulla arabiska våren till hopplöshetens inbördeskrig i Syrien med allvarliga konsekvenser för grannländerna. Libyen är ännu ett land i konflikt. Egypten är i ett komplext skede av politiska förändringar. Fredsprocessen i Mellanöstern går minst sagt trögt.

Allt detta sammantaget har lett till ökade problem för EU och våra grannar, ökat de ekonomiska och sociala trycken, skapat irreguljär migration och stora flyktingströmmar och också lett till nya frågeställningar och förväntningar.

Prot. 2014/15:109

4 juni

Statsministerns
frågestund

*Mot en ny europeisk
grannskapspolitik*

Hur ska vi på ett effektivt sätt stödja utvecklingen mot gemensam stabilitet, säkerhet och välstånd med våra partner? Ska EU vara relevant krävs det att EU blir tydligt: Vad är EU? Vad vill EU, och vad kan EU tillsammans med grannländerna tillföra? Därför behöver vi, utan att tumma på grundläggande principer om människors lika värde, respekt för mänskliga rättigheter och nationsbyggande på demokratisk och jämställd grund, skapa möjligheter för olika typer av relationer mellan EU och grannländerna baserat på vad just de enskilda länderna önskar.

Vi behöver fokusera på några viktiga, gemensamma frågor och inte på allt mellan himmel och jord. Vi behöver bli mer flexibla så att vi kan reagera snabbare på förändrade förutsättningar i länder och regioner. Vi måste kanske framför allt tillsammans bli bättre på att tydliggöra vad en grannskapspolitik innebär för möjligheter och skyldigheter för medborgarna i både EU och i de respektive grannländerna.

Herr talman! Om syftet med grannskapspolitiken är ett stöd till uppbyggnad av demokrati, hållbar ekonomisk och social utveckling behöver vi fokusera på stöd till det civila samhället, främjandet av mediefrihet, stöd till lösningar av pågående konflikter samt formulering av gemensamma ståndpunkter med dessa länder när det gäller säkerhet och andra viktiga frågor. Här har Sverige en viktig roll att spela.

Vi behöver stå på våra östra grannländers sida som en tydlig röst för deras rätt att själva välja sin egen framtid, för ett EU som är välkommande som en motvikt till Putins Ryssland och den euroasiatiska unionen. Vi vet att flera av medlemsländerna i EU nu börjar tumma på detta. Just därför är det så viktigt att Sverige fortsätter att bygga allianser med like-minded.

Det är ofta så att vi fokuserar på det östliga partnerskapet när vi talar om våra grannländer. Men södern är också en viktig del av omvärlden. Jag delar i mycket Hans Lindes tidigare kritik när det gäller EU:s tendens att ibland se mellan fingrarna på folkrättens upprätthållande i flera av våra grannländer just i söder. Också här har Sverige en viktig roll att fortsätta att arbeta för att EU ska fokusera att i samarbetet med olika aktörer och regeringar i länderna stärka demokratiseringsprocesser, kvinnors rättigheter och yttrande- och mediefrihet.

Vi ska inte bli ett Fort Europa när det gäller hinder för handel och varor och särskilt inte när det gäller människor på flykt. När det gäller att riva hinder för människor som flyr måste Sverige fortsätta att enträget tala om och för fler säkra vägar in i EU.

Herr talman! Med det yrkar jag bifall till utskottets förslag i utlåtandet. (Applåder)

Anf. 73 SOFIA DAMM (KD):

Herr talman! Den 4 mars presenterade kommissionen och EU:s höga representant för utrikesfrågor, Federica Mogherini, det gemensamma samrådsdokumentet *Mot en ny europeisk grannskapspolitik*. Det är ett välkommet initiativ. EU:s grannskap har förändrats. Det har tyvärr blivit mer instabilt. Därmed har också förutsättningarna för den europeiska grannskapspolitiken, ENP, förändrats. Politiken för samverkan har blivit mer komplicerad. Det är helt centralt att den nya grannskapspolitiken som nu ska utformas får en maximal genomslagskraft.

Då många av våra grannar i dag befinner sig i djupa konflikter anser vi kristdemokrater att det framtida ENP inte kan förbli en policy som lever alldeles för sig själv, endast formad och administrerad av kommissionen. Grannskapspolitiken kan bara nå framgång om den blir en mer integrerad del av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

I utskottets utlåtande betonas att finansiellt stöd, omfattande frihandelsavtal samt partnerskap för rörlighet även framöver bör utgöra grundläggande instrument inom EU:s grannskapspolitik. Men det är viktigt att betona att vi inte bara har ett grannskap. Vi har flera, och skillnaderna mellan dem är betydande. De 16 länderna som är en del av grannskapspolitiken kan inte hanteras med en approach som one size fits all, hur enkelt det än skulle verka. De måste hanteras individuellt.

Det är också viktigt att tänka på att dessa länder har olika ambitionsnivå när det gäller relationen till EU. Precis som det framhålls i utlåtandet som vi nu debatterar: Länder som kan och vill gå längre i sitt reformarbete ska erbjudas en närmare politisk associering och successiv integrering i EU:s inre marknad. Länderna i det östliga partnerskapet, geografiskt belägna i Europa, ska givetvis också ha möjligheten att ansöka om medlemskap i EU. Ett medlemskapsperspektiv för dessa länder, under förutsättning att de så önskar att ha det, är viktigt för att mobilisera politiska aktörer och samhälle i en reformvänlig riktning.

När det gäller grannländer med lägre ambitionsnivå vad gäller relationen till EU är det nog så viktigt att påvisa positiva effekter av en närmare relation i syfte att stärka välståndet, stabiliteten och säkerheten för alla. Oavsett omfattningen på förbindelserna med ett partnerland är det centralt att EU i relationen lyfter fram värderingar som demokrati, rättsstatsprincipen och respekten för de mänskliga rättigheterna.

Herr talman! Det är bra att vi i utskottet så starkt betonar vikten av att stödja civilsamhället. I flera av våra partnerländer har vi att göra med en korrupt politisk elit. Då är civilsamhället en viktig och central kanal för att främja grundläggande värderingar. Här är det en balansgång för EU. Grundtanken bakom mer-för-mer-principen är väldigt bra, att länder som genomför djupgående demokratiska reformer ska erbjudas ett starkare och mer utvecklat partnerskap med EU och omvänt. Men principen har sina begränsningar, exempelvis när det gäller samarbetet med civilsamhället.

I detta sammanhang vill jag också lyfta fram vikten av relationer och stöd parlamentariker emellan i EU-medlemsstater och grannskapsländerna. Jag vill också lyfta fram våra partianknutna organisationer som bedriver ett fantastiskt arbete i dessa länder med syftet att stötta demokratiaktivister och oppositionella. Här finns viktiga synergieffekter för grannskapspolitiken.

Herr talman! I höstas såg vi ett tydligt resultat av EU:s östliga partnerskap när vi i den här kammaren röstade ja till associeringsavtalen med Ukraina, Georgien och Moldavien. Vi behöver samla kraft att arbeta med implementeringen av associationsavtalen gällande de länder som signerat dem. Att signera är en sak. Det är nu det viktiga arbetet börjar.

Vi ser hur Armenien efter påtryckningar har avstått från ett associeringsavtal. Georgien, alltmer trängt och mindre förstående till vad EU bidrar med, gör att allt fler vill söka sig till den euroasiatiska unionen. Det är så många som 30 procent enligt en undersökning gjord av NDI, National

Democratic Institute. I den nya grannskapspolitiken är därför kommunikationen om vad ett ökat EU-samarbete kan innebära för landets utveckling oerhört viktig.

En öppnare ekonomi och frihandel med EU ses av Ryssland tyvärr bara som ett hot mot den egna makten snarare än en möjlighet för regionens utveckling i sin helhet mot välstånd och stabilitet. En allt självsäkrare och mer aggressiv rysk utrikespolitik leder till stora utmaningar för många av länderna i regionen.

När det sedan gäller det södra grannskapet har hoppet som tändes i Nordafrika och Mellanöstern under den arabiska våren omvandlats till osäkerhet och oro. Vi minns den unge tunisiern som försökte tjäna sitt och familjens levebröd genom att från en grönsakskärra sälja sina varor. Myndigheterna förbjöd honom att sälja sina grönsaker. Framtiden uppfattade han som obefintlig, och så tände han eld på sig själv. Uppmärksamheten riktades mot alla arbetslösa, svikna och desillusionerade ungdomar i norra Afrika. De sociala medierna blev till väckarklockor, och vreden riktades mot fasansfull maktfullkomlighet och korruption. Den arabiska våren började gry. Några år senare ser vi nu hur hoppet hos många släckts och i stället övergått till en uppgivenhet.

Tunisien är ett dock ett land som klarat sig relativt bra ur tumultet och har numera en demokratisk konstitution. Det är nu vi måste finnas med i det fortsatta demokratiska byggarbetet. Det är nu vi måste vara konkret närvarande.

EU har varit en viktig aktör och måste fortsätta att spela en aktiv roll som politisk och ekonomisk partner till Tunisien. Detta tror jag är nyckeln för grannskapspolitiken i söder.

Avslutningsvis instämmer jag med min folkpartistiska kollega som undrar var regeringspartierna är i denna debatt. Jag hoppas att det inte är ett tecken på att det här inte är en viktig fråga.

Jag yrkar bifall till utrikesutskottets utlåtande och avslag på reservationerna. Jag vill därmed betona vikten av att den nya grannskapspolitiken måste kunna klara av att ta sig an de nya utmaningarna av konflikt och instabilitet som omringar oss. EU:s fredstanke är vår styrka och vår framtid.

(Applåder)

Anf. 74 JEFF AHL (SD):

Herr talman! Sverigedemokraterna är ett socialkonservativt parti med en nationalistisk grundsyn. Vi vill försvara den nationella samhörigheten som är politiskt, kulturellt och historiskt beprövat. Vi ser inga fördelar med en överstatlig union vars syfte är att distansera makten så långt från medborgarna och de nationella parlamenten som möjligt. Vi ser mycket hellre mellanstatliga lösningar och frihandelsavtal – utan att skapa stora demokratiska underskott. All makt ska utgå från folket.

I Sverige lider vi brist på en öppen och utbredd debatt om EU. I Sveriges riksdag sitter det uttalade federalister, och det hedrar dem som faktiskt erkänner vad de är. Men sedan har vi dem som inte påstår sig vara federalister men vars praktiska politik är av federalistisk art. På grund av detta saknas det en spridd debatt om EU:s vara eller inte vara.

Folkomröstningen om EMU visade att det finns ett utbrett folkligt motstånd mot en djupare integration av EU. Rädslan för folkviljan bland federalisterna i denna kammare visade sig inte minst när svenska folket förvägrades rätten att folkomrösta om Lissabonfördraget – detta fördrag som cementerade maktförflyttningen från de nationella parlamenten till byråkratvældet i Bryssel. Denna medvetna federalistiska strategi bidrar till att sänka den demokratiska legitimiteten för EU.

Vad har då detta demokratiska underskott med betänkandet att göra?

De länder som omfattas av EU:s partnerskap, och som ses som potentiella medlemmar, bör få neutral information angående EU och partnerskapet med EU. Det är folket i dessa länder som bör prioriteras och inte påverkan av enskilda politiker eller organisationer. Demokrati innebär folkstyre. Därför är det viktigt att folket i dessa länder ges möjlighet att ta ställning till EU och partnerskapet baserat på neutral information och inte federalistisk propaganda.

Betänkandet i stort framhäver vikten av demokrati upprepade gånger. Vi sverigedemokrater hoppas att innebörden av detta begrepp inte vantolkas, och vi förtydligar denna strävan med vår reservation som är tydligare på den punkten än betänkandet, då vi betonar det folkliga nedifrånperspektivet.

EU har vid olika tillfällen uppvisat ett beteende som är varken demokratiskt eller moraliskt försvarbart. Den översittarkultur som finns i EU borgar för att utvidgningen kommer att genomföras helt och hållet i linje med federalisternas vilja. Folkviljan riskerar att ignoreras eller totalt köras över. Fina ord om demokrati är ingenting värt om det bara är luft bakom orden. Folkets åsikt om ett eventuellt medlemskap i de olika länderna måste få vara vägledande, inte byråkraters och federalisters vilja.

Herr talman! Sverigedemokraterna kommer att beakta den nationalistiska principen även för övriga europeiska folk. Vi vill med vår reservation stötta de fria folken i Ukraina, Moldavien och andra potentiella kandidatländer så att de inte blir överkörda av byråkratvældet i Bryssel. I en demokrati utgår makten från folket och inga andra.

Jag vill i och med detta yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation i utlåtandet.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 15.)

§ 11 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 3 juni

2014/15:674 Svenska hushållens ekonomi

av *Sotiris Delis* (M)

till statsrådet *Per Bolund* (MP)

§ 12 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 3 juni

2014/15:614 Krigsförbrytelser mot flickor och kvinnor

av *Margareta Cederfelt* (M)

till statsminister Stefan Löfven (S)

2014/15:615 Gränshinder för arbetspendlare

av *Hans Wallmark* (M)

till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S)

§ 13 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 3 juni

2014/15:554 Konkurrens mellan Kriminalvården och privata aktörer

av *Penilla Gunther* (KD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2014/15:559 Malmö högskolas status

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2014/15:557 Asylprövning för assyrier och yazidier

av *Robert Hannah* (FP)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2014/15:558 Göteborgspolisens hatbrottsenhet

av *Robert Hannah* (FP)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2014/15:556 Odling av GMO-grödor

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2014/15:561 Framtidsfullmakter

av *Thomas Finnborg* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2014/15:562 Regeringens förslag till skattehöjning avseende äldre arbetstagare

av *Lars Hjalmered* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2014/15:567 Amerikanska B-52-plan på svenskt territorium

av *Stig Henriksson* (V)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2014/15:565 UD:s agerande gentemot Ryssland

av *Lena Asplund* (M)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2014/15:572 Kotsamma vattenanslutningar

av *Caroline Szyber* (KD)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2014/15:571 Bemanningen för Skolforskningsinstitutets organisation

av *Betty Malmberg* (M)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2014/15:578 Forskning inom livsmedelsstrategin

av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2014/15:574 Våldsamheter i Peru

av *Hans Linde* (V)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2014/15:575 Förekomst av klusterbomber i flyganfall mot Jemen

av *Hans Linde* (V)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2014/15:580 Fikru Marus uppskjutna rättsförhandlingar

av *Désirée Pethrus* (KD)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2014/15:582 Inlandssjöfart

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2014/15:581 Regler för inlandssjöfart

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

Prot. 2014/15:109

4 juni

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.03 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

§ 14 Beslut om ärende som slutdebatterats den 3 juni

UU16 Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 15 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU24 Utvärdering av penningpolitiken för perioden 2012–2014

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU17 Utvecklingen inom den kommunala sektorn 2014

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU18 Mot en ny europeisk grannskapspolitik

1. utskottet
2. utskottets förslag till beslut med godkännande av motiveringen i res. 1 (SD)
3. utskottets förslag till beslut med godkännande av motiveringen i res. 2 (V)

Förberedande votering:

41 för res. 1

18 för res. 2

234 avstod

56 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

234 för utskottet

41 för res. 1

18 avstod

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 70 M, 23 MP, 18 C, 15 FP, 14 KD

För res. 1: 41 SD

Avstod: 18 V

Frånvarande: 19 S, 14 M, 8 SD, 2 MP, 4 C, 3 V, 4 FP, 2 KD

§ 16 Kammaren åtskildes kl. 16.03.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdet början till ajourneringen
kl. 13.56,
av talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.03 och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

MADELEINE GABRIELSON HOLST

/Eva-Lena Ekman

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
§ 3 Anmälan om faktapromemoria	2
§ 4 Ärende för hänvisning till utskott	2
§ 5 Utvärdering av penningpolitiken för perioden 2012–2014.....	2
Finansutskottets betänkande 2014/15:FiU24.....	2
Anf. 1 INGELA NYLUND WATZ (S).....	2
Anf. 2 JÖRGEN ANDERSSON (M)	4
Anf. 3 ULLA ANDERSSON (V).....	6
(Beslut fattades under § 15.).....	8
§ 6 Utvecklingen inom den kommunala sektorn 2014	9
Finansutskottets betänkande 2014/15:FiU17.....	9
Anf. 4 NIKLAS KARLSSON (S)	9
Anf. 5 JAN ERICSON (M)	10
Anf. 6 NIKLAS KARLSSON (S) replik	14
Anf. 7 JAN ERICSON (M) replik	15
Anf. 8 NIKLAS KARLSSON (S) replik	15
Anf. 9 JAN ERICSON (M) replik	16
Anf. 10 ANDERS AHLGREN (C).....	17
Anf. 11 ULLA ANDERSSON (V).....	19
(Beslut fattades under § 15.).....	21
§ 7 Förändrade villkor för affärsverkscheferna.....	22
Finansutskottets betänkande 2014/15:FiU31.....	22
(Beslut fattades under § 15.).....	22
§ 8 Mot en ny europeisk granskningspolitik.....	22
Utrikesutskottets utlåtande 2014/15:UU18.....	22
Anf. 12 PAVEL GAMOV (SD)	22
Anf. 13 HANS LINDE (V).....	23
Anf. 14 PAVEL GAMOV (SD) replik.....	25
Anf. 15 HANS LINDE (V) replik	26
Anf. 16 PAVEL GAMOV (SD) replik.....	26
Anf. 17 HANS LINDE (V) replik	27
Anf. 18 KARIN ENSTRÖM (M)	28
Anf. 19 PAVEL GAMOV (SD) replik.....	29
Anf. 20 KARIN ENSTRÖM (M) replik.....	30
Anf. 21 PAVEL GAMOV (SD) replik.....	30
Anf. 22 KARIN ENSTRÖM (M) replik.....	31
Anf. 23 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C).....	31
(forts. § 10).....	33
Ajournering.....	33
Återupptagna förhandlingar	33
§ 9 Statsministerns frågestund.....	33
Anf. 24 TALMANNEN.....	33
<i>KU:s granskning av regeringen.....</i>	<i>33</i>
Anf. 25 ANNA KINBERG BATRA (M)	33
Anf. 26 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	34
Anf. 27 ANNA KINBERG BATRA (M)	34

Anf. 28 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	34
<i>Invandringen och regeringens arbetslöshetsmål 2020</i>	35
Anf. 29 MATTIAS KARLSSON (SD)	35
Anf. 30 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	35
Anf. 31 MATTIAS KARLSSON (SD)	35
Anf. 32 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	36
<i>Företagens sjuklönekostnader</i>	36
Anf. 33 ANNIE LÖÖF (C)	36
Anf. 34 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	36
Anf. 35 ANNIE LÖÖF (C)	37
Anf. 36 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	37
<i>Allmän visstidsanställning</i>	38
Anf. 37 JONAS SJÖSTEDT (V)	38
Anf. 38 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	38
Anf. 39 JONAS SJÖSTEDT (V)	38
Anf. 40 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	38
<i>Utredning om svenskt medlemskap i Nato</i>	39
Anf. 41 JAN BJÖRKLUND (FP)	39
Anf. 42 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	39
Anf. 43 JAN BJÖRKLUND (FP)	39
Anf. 44 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	40
<i>Förändringar i föräldraförsäkringen</i>	40
Anf. 45 EMMA HENRIKSSON (KD)	40
Anf. 46 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	40
Anf. 47 EMMA HENRIKSSON (KD)	41
Anf. 48 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	41
<i>Offentlig upphandling och arbetslöshetsmålet 2020</i>	42
Anf. 49 JENNIE NILSSON (S)	42
Anf. 50 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	42
<i>Regeringens arbete för jämställdhet</i>	42
Anf. 51 JONAS ERIKSSON (MP)	42
Anf. 52 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	43
<i>Ny generaldirektör för Trafikverket</i>	43
Anf. 53 BORIANA ÅBERG (M)	43
Anf. 54 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	43
<i>En individualiserad föräldraförsäkring</i>	43
Anf. 55 NINA KAIN (SD)	43
Anf. 56 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	44
<i>Åtgärder mot det gängrelaterade våldet</i>	44
Anf. 57 MAJ KARLSSON (V)	44
Anf. 58 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	44
<i>Ungdomsarbetslösheten</i>	45
Anf. 59 MONICA GREEN (S)	45
Anf. 60 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	45
<i>Färdigställande av en ringled runt Stockholm</i>	45
Anf. 61 ERIK OTTOSON (M)	45
Anf. 62 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	46
<i>Förändringen av ROT-avdraget</i>	46
Anf. 63 CARL-OSKAR BOHLIN (M)	46
Anf. 64 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	46

<i>Europadomstolen och de mänskliga rättigheterna</i>	47	Prot. 2014/15:109
Anf. 65 JONAS GUNNARSSON (S)	47	4 juni
Anf. 66 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	47	-----
<i>Ojämsställda löner</i>	47	
Anf. 67 HILLEVI LARSSON (S)	47	
Anf. 68 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	48	
<i>Utbildning för arbetsmarknadens behov</i>	48	
Anf. 69 MATHIAS TEGNÉR (S)	48	
Anf. 70 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	48	
Anf. 71 TALMANNEN	49	
§ 10 (forts. från § 8) Mot en ny europeisk grannskapspolitik		
(forts. UU18).....	49	
Anf. 72 TINA ACKETOFT (FP)	49	
Anf. 73 SOFIA DAMM (KD)	50	
Anf. 74 JEFF AHL (SD)	52	
(Beslut fattades under § 15.).....	53	
§ 11 Anmälan om interpellation	53	
§ 12 Anmälan om frågor för skriftliga svar	54	
§ 13 Anmälan om skriftliga svar på frågor	54	
Ajournering	55	
Återupptagna förhandlingar	55	
§ 14 Beslut om ärende som slutdebatterats den 3 juni	55	
UU16 Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa		
(OSSE)	55	
§ 15 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens		
sammanträde	55	
FiU24 Utvärdering av penningpolitiken för perioden 2012–		
2014	55	
FiU17 Utvecklingen inom den kommunala sektorn 2014	55	
FiU31 Förändrade villkor för affärsverkscheferna	56	
UU18 Mot en ny europeisk grannskapspolitik	56	
§ 16 Kammaren åtskildes kl. 16.03	56	